

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

NARVA KOLLEDŽ
ÕPPEKAVA „KOOLIEELSE LASTEASUTUSE ÕPETAJA MITMEKEELSES
ÕPPEKESKKONNAS“

Diana Ošurkova

LAPSEVANEMATE TEADLIKKUS LAPSE ENESETEENINDUSOSKUSTE
ARENGUST JA SELLE TOETAMISEST

Bakalaureusetöö

Juhendaja: MA Lehte Tuuling

NARVA 2020

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1.ENESETEENINDAMISE OSKUSED JA NENDE KUJUNEMINE	5
1.1 Koolieelses eas omandatavad eneseteenendamise oskused	7
1.2 Eneseteenindamisoskuste kujunemise seaduspärasused koolieelses eas	8
1.3 Täiskasvanu roll lapse eneseteenendusoskuste kujunemisel.....	10
1.3.1 Ülehoolditsemine	11
1.3.2 <i>Curling</i> -vanemad.....	12
2.UURIMISTÖÖ METOODIKA	15
2.1 Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused	15
2.2 Meetodi valik ja kirjeldus	15
2.4.Valimi kirjeldus.....	16
3.UURIMISTULEMUSTE KOKKUVÕTE	17
3.1 Lapsevanemate teadlikkus laste enesekohaste oskuste arengu toetamisel.....	17
3.4.Laste eneseteenindusoskuste tase lapsevanema hinnangul	26
ARUTELU	35
KOKKUVÕTE	43
RESÜMEE	46
ALLIKAD	47
LISA	49

SISSEJUHATUS

Ühiskonnas on üldlevinud arusaam, et vanemate kohustus on oma laste eest hoolitseda, aga sageli võime kogeda, et hoolitsemisest saab ülehoolitsemine. Lastele ei anta aega ise toime tulla eneseteenindamisega ja seetõttu ei saa lapsel välja areneda enesekohased oskused. Enesekohased oskused on „erinevad oskused ja võimekused, mis käsitlevad tunnete väljendamise viise, usku enda võimekusse erinevate ülesannete lahendamisel, oma käitumise juhtimist ning omaduste ja oskuste kirjeldamist“ (Paavel 2005: 97). Eelkoolieas on enesekohaste oskuste kujunemine seotud lapse mina-pildi tekkimise, enesehinnangu ja eneseusu, oma käitumise juhtimise ning eneseanalüüsi oskuste omandamisega (Saarits 2008: 79). Koos enesekohaste oskustega, mis võimaldavad kollektiivis toime tulla ja edukalt suhelda, on eelkoolieas väga oluline selliste harjumuste ja käitumisoskuste väljakujunemine, mis tagab lapsele iseseisvuse eneseteenindamisel. Eneseteenindamine eelkoolieas seostub elementaarsete hügieeni-, riietumis-, söömis- ja korraharjumuste kujundamise ning kinnistamisega lasteaia õppe-kasvatustsüklis, kuid eelkõige kindlasti kodus (Saarits 2008: 88). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) kirjeldatakse õpiväljundeid vastavas valdkonnas järgmiselt: 7-aastaseks saamisel saab laps hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused; tegutsedes kasutab ta erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt. (RÕK &15)

Eelkoolieas kasvab ja areneb laps mitmesugustes igapäevaelu tegevussituatsioonides, kus oluline tähendus on iseenda tundmaõppimisel, sotsiaalsetel kontaktidel, suhtlemisel täiskasvanute ning eakaaslastega. Samas toetub uute teadmiste omandamine ja oskuste kinnitamine selles vanuses veel suuresti täiskasvanu abile. Seetõttu ongi just lastevanematel ning lasteaiaõpetajatel lapse esmaste enesekohaste oskuste arendamisel ja eneseteenindamise harjutamisel täita tähtis suunaja roll (Saarits 2008: 79). Kasvatusteadlane Maie Tuulik (2017) kirjutab Õpetajate Lehes ilmunud artiklis, et ülehoolitsemine on üks väärkohtlemise liike. Viidates Bredehoft, Clarke ja Dawson raamatule „Millal saab küllalt?“ väidab ta, et poputatud lastel ei saa välja kujuneda oskus enda eest hoolitseda, loobuda pidevalt tähelepanu keskpunktis olemisest, õppida kannatlikkust ja võtta isiklikku vastutust.

Koolieelses eas lapse arendamise osas teevad valikuid ja otsuseid lapsevanemad. Lapsevanematel on oma ootused ja arvamused lapse arengu kohta. (Häidkind 2009: 30)

Bakalaureusetöö eesmärgiks on selgitada välja lapsevanemate teadmised lapse eneseteenindusoskuste arengust ja teadlikkus nende kujunemise toetamisel.

Uurimistöös soovin saada vastused järgmistele küsimustele:

1. Milline on lapsevanemate teadlikkus laste eneseteenindus oskuste arengu toetamisel?
2. Kas lapsevanemate hinnang laste eneseteenindusoskuste taseme kohta vastab laste eakohaste oskuste arengu eeldatavatele tulemustele?

Uuringu läbiviimiseks kasutati kvantitatiivset lähenemisviisi ja andmete kogumiseks koostati ankeetküsitlus. Toetudes uurimistöö teoreetilisele osale ja lähtuvalt eesmärgist koostati küsimustik. Küsimustik koosnes 22 küsimusest.

Lõputöö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis autor annab ülevaate eneseteenindamise oskustest ja nende kujunemise seaduspärasustest, selgitab mõistet *curling* – vanemad ja kirjeldab kasvatusstiile. Autor teeb ülevaate ülehoolitsemise mõistest, vormidest ja täiskasvanute rollist lapse eneseteenindus oskuste kujunemisest. Teises peatükis tutvustab autor uurimistöö eesmärki ja metoodikat. Kolmandas peatükis analüüsib uurimustöö tulemusi. Bakalaureusetöös kasutati 16 allikat, neist 3 võõrkeelset.

1. ENESETEENINDAMISE OSKUSED JA NENDE KUJUNEMINE

Esimene lapse arenguülesanne on seotud eneseteeninduse oskustega. Lapsel on raske saada hakkama riietumisega vaatamata sellele, kui järjekindlalt ta püüab näidata oma iseseisvust. Kahjuks vanemad, kes ei jaks oodata, panevad ise oma lapse riidesse. Laps harjub sellega, et tema eest teeb kõik täiskasvanu (ema, vanaema, õpetaja). Tehakse kohe suur viga lapse kasvatamises: laps hakkab veel rohkem tundma oma abitust ja sellega koos kasvab ebakindlus, kaob stiimul iseseisvuseks. Tulevikus kujuneb lapsel välja harjumus kasutada täiskasvanu teenust (Bure 2011: 3).

Igäüks, kes on seotud koolieeliku kasvatamisega, teab laste tuntud fraasi: „Mina saan ise!“. Selline fraas tähendab, et laps areneb. Sellega ta näitab, et ta tahab vabaneda täiskasvanu hoole alt (Bure 2011: 2). Lapse arenevas positsioonis „ma saan“, „ma oskan“, „ma õpin“ on vajalikud omadused: iseseisvus, vastutus, aktiivsus maailmaga tutvumises. Sellepärast on väga oluline mitte pidurdada neid omadusi lapses, vaid vastupidi, aidata lapsel arendada neid ja toetada last (Bure 2011). Lastel on soov olla sõltumatu ja teha asju iseseisvalt. See on lapse normaalse arengu terviklik osa. Kasvades õpivad nad üha rohkem ülesandeid täitma. Kui lapsed harjuvad eneseteenindus oskustega, näiteks söömise ja riietumisega, arendavad nad oma motoorseid oskusi, omandavad enesekindluse oma oskustes uusi asju proovida ning kujuneb positiivne enesehinnang ja uhkus iseseisvuse üle (Ways to Encourage Self-Help Skills in Children 2019).

Eneseteenindamis oskuste kujunemise protsess on väärt aega ja vaeva. Edu saladus on anda laste eale vastavaid kogemusi ja pakkuda asjakohast tuge, et aidata lastel edu saavutada. Täiskasvanud saavad pakkuda lastele võimalusi eneseteenindus oskuste arendamiseks ja anda neile piisavalt aega nende oluliste ülesannete täitmiseks (Ways to Encourage ... 2019). Juba kaheaastane laps saab näidata oma iseseisvust näidates oma eneseteenindus oskusi. Lapse tõdemus „ma saan ise“ kolmanda eluaasta lõpus on tulemus, mis on formeeritud varem õpitud oskuste baasil. On oluline, et lapse töökasvatus algaks juba varases eelkooli eas (Bure 2011: 2).

Aegsasti haarab laps tööprotsessid, mis on seotud eneseteenindamisega ja laps hakkab veel rohkem tundma, et ta juba midagi oskab ja tänu sellele teeb edusamme. Ta loobub täiskasvanute abist, kes koguaeg püüavad teda panna riidesse ja kuulevad lausekatket „ma saan ise...“. Kujutame ette, et laps oskab riietuda ja tähtis on, et lapsel kujuneks puhtuse mõiste. Laps hoolitseb oma välimuse eest. Aga edasi? Samm-sammult muutub riietumine

lapse igapäevaseks tegevuseks: panna jalanõud oma kohale, ilusti riputada kappi riided jne. Lapsel kujuneb seisukoht „Ma oskan ise ja sellepärast hakkab tegema ise!“, „Ma hakkab kogu aeg korjama mänguasju pärast mängu, sest ma oskan seda teha, ma olen juba suur!“ Lapsel kujuneb püüdlus korrasolekuks, tahe hoida puhtust (Bure 2011: 3).

Lapsed kasvavad ja võimalused täita erinevaid tööd lapsel kasvab. Lasteaias nad juba saavad katta lauda, pesta mänguasju, osaleda kergemates koristustöödes jne (Bure 2011: 4). Töökasvatus algab eelkoolieas, kui laps ise tunneb vajadust iseseisvate tegevuste järele. Küsimused töökasvatusest eelkoolieas on kogu aeg olnud pedagoogide tähelepanu all ja on olnud uurimisobjekt mitmetel Venemaa teadlastel 20. sajandi 30.-80.aastatel. Nende alusel töötati välja õppevahendid õpetajakoolituse üliõpilaste jaoks, metoodikavahendid õpetajate jaoks, koostati kasvatusprogramme lasteaias. Töökasvatusega tegelesid sellised pedagoogid ja psühholoogid, nagu: E.I. Radina, T.A. Markova, V.G. Nechaev, V.I. Loginova, T.N. Godina, R.S. Bure, J.Z. Neverovits, D.V. Sergejeva ja teised. Tänapäevaks on olemas süsteem töökasvatusest eelkoolieas (Bure 2011: 5).

Eestis on tegelenud töökasvatuse temaatika arendamise ja uurimisega Piret Arendi. Ta rõhutab, et töökasvatust alustatakse eneseteenindusoskuste õpetamisega. Edaspidi hakkab laps juba abistama majapidamistöodes. Töökasvatus on sihipärane tegevus, mis valmistab last ette eluks arendades isiksuseomadusi, kujundades suhtlemisoskust, arendades eneseteenindamisoskusi ja vilumusi ning õpetades tööharjumust. Tööl on alati eesmärk, võetud ülesanded tuleb ka lõpuni viia. Kõige soodsam aeg tööharjumuste kujundamiseks on 2,5 – 3,5 aastaseks. Sellel perioodil tahab laps väga paljusid asju ise teha. Töökasvatusel on suur osatähtsus lastevanematel. Eestis läbi viidud uurimus kinnitas, et lastevanemad tegelevad töökasvatusega väga vähesel määral. (Arendi, 2011, 6–7.)

Enesehooldusoskuste arendamine sõltub sageli motoorsetest oskustest, enesekontrollist, sotsiaalsest mõistmisest ja kognitiivsetest oskustest. Enesehooldusoskuste näitamine võib sõltuda ka hoiakutest- ja motiveerivatest teguritest. Tugevate ja nõrkade külgede heterogeensus erinevate puuetega inimeste ja isegi sarnaste puuetega inimeste seas loob hulga tingimusi, mis mõjutavad enesehooldusoskuste arendamist, tulemuslikkust ja säilitamist (Adaptive Behavior Assessment System 2008).

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava käsiraamatus „Üldoskused“ kirjeldatakse lapse eeldatavaid eneseteenindusoskusi vanuste lõikes. Kahe aastane laps sööb ja joob iseseisvalt üsna vilunult, saab hakkama lihtsama pesemise ning riidessepanekuga. Kolmandaks eluaastaks laps on valmis potil käima. Neljandaks eluaastaks saab laps hakkama eneseteenindamisega, tal on kujunenud tualeti harjumused. Viies eluaastaks tahab laps olla iseseisev. Laps saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualeti harjumused. Kuuendaks eluaastaks laps tegevuse lõppedes koristab enda järelt ja tegutseb enamasti iseseisvalt. Seitsmendaks eluaastaks laps saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused. Laps kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus 2009).

1.1 Koolieelses eas omandatavad eneseteenindamisoskused

Käte pesemine. Laps tunneb end uhkelt, kui tal palutakse käsi pesta ja ta oskab seda teha. Kraanikausi kasutamine võib lapsele algul üsna keeruline olla, seepärast võib alustada veekannust. Kui laps oskab juba käsi pesta on vaja selgitada, miks ja millal meil on vaja seda teha. Pärast tualetti kasutamist, enne söögitegemist on vaja tuletada lapsele meelde käte pesemist, kuni see talle meelde jääb. Vanemad annavad ise eeskujul! (Pitamic 2006: 14).

Hammaste pesemine. Kui on mõni hea tava, mida lapsele tuleks noorest peast õpetada, siis see on hammaste pesemine. On vaja teha lapsele selgeks, millal on vaja hambaid pesta, kaasaarvatud pärast sööki ja magamist. Selgitada, miks oma hambaharja ja käterätikut ei jagata teistega (Pitamic 2006: 16).

Juuste harjamine. Nii poistele kui tüdrukutele meeldib juukseid harjata. On lapsi, kes harjavad oma juukseid innukalt ja mitte edevusest, vaid rahuldusest, mida see omandatud oskus pakub, lisaks uhkusest oma välimuse üle (Pitamic 2006: 17).

Rõivaste kokkupanemine. See tegevus algab lihtsast taskurättide kokkupanemisest ja edasi minnakse rõivaste kokkupanemiseni. Kui valitakse rõivaesemeid, mida laps saaks kokku panna, on vaja valida siis selliseid, millel on õmblused, et need oleksid nagu juhtjooned, näiteks särk või džemper. On vaja kasutada juhust ja seletada, miks tuleb rõivaid kokku panna ja kus neid pärast kokkupanemist hoida. Võib isegi kinnitada

riiulitele vastavate esemete pildid, mis aitavad tal seda paremini meeles pidada (Pitamic 2006: 18).

Jalatsid. Kui lapse jaoks on keeruline jalatsite jalgapanek, siis on vaja seletada lapsele, mis juhtub, kui need ei ole jalas. Ka paelte sidumine on väikesele lapsele väga raske. Alustatakse takjapaelast ja teistest lihtsamatest kinnistest, et lapse enesekindlus kasvaks. Kui laps on juba need harjumused omandanud, siis pööratakse jalatsid ümber, nii et kannad oleksid lapse poole. Ta paneb neid jalga ja katsub uuesti kirjeldatud harjutusi teha (Pitamic 2006: 22).

Lauakatmine. See on kiire ja tõhus tegevus, mis õpetab lapsele, kuidas lauda katta. Kasutatakse paberilehte, kuhu on joonistatud nõud. Nii õpib laps, kuhu paigutada noad-kahvlid-lusikad ja kuhu taldrik. Kui ta selle kord juba selgeks on saanud, võib lauakatmine jäädagi perekonnas tema tööks. Paljudele lastele meeldib, kui neile näidatakse mitmesuguseid salvrätikute voltimise viise. Peale praktilise kasu tugevdab see voltimisoskust ja kindlustab parema ning vasaku mõistet (Pitamic 2006: 30).

1.2 Eneseteenindamisoskuste kujunemise seaduspärasused koolieelses eas

Igal lapsel on individuaalne kiirus oskuste omandamisel, mis on seotud kognitiivse arenguga ja sotsiaalsete kompetentsuste lisandumisega (Brooker jt. 2003: 81).

Elementaarsete eneseteenindamise oskuste kujundamine tähendab seda, et väikelast õpetatakse iseseisvalt toime tulema erinevate toimingutega. Oluline on luua võimalused selleks, et laps õpiks iseseisvalt ja puhtalt sööma, õigesti hoidma lusikat ja kahvlit ja jooma tassist. Juba väikelapse eas on tähtis pöörata tähelepanu lauakommete ja kultuurse käitumise harjumuste kujundamisele. Last suunatakse tundma oma kohta söögilauas, pärast sööki tänama ja lauast tõustes tooli laua alla asetama. Pärast magamist tuleb õpetada last kammima juukseid ja hoidma puhtana oma välimust. On tähtis pöörata lapse tähelepanu käte pesemisele ja nende kuivatamisele. Tuleb selgitada lapsele, millal tuleb seda teha. Samuti on vaja õpetada last koristama oma järgi mänguasjad, kui mäng on lõppenud.

Eneseteenindamis oskuste kujundamist eelkoolieas soodustavad:

- kindel päevakava ja selles olevate rutiinsete tegevuste järgimine;

- lastega kokku lepitud reeglid ja nende arvestamine;
- last usaldava ja tema oskusi aktsepteeriva täiskasvanu suhtumine;
- täiskasvanu suunav, vajadusel abistav ja empaatiline käitumine (Saarits 2008: 90)

Kui täiskasvanud lapse eest kõik, talle jõukohase, ära teevad, võime rääkida ülehoolitsemisest, mis pärsib lapse arengut ja eakohaste oskuste väljakujunemist.

Piret Arendi kirjeldab oma raamatus „Töökasvatus koolieelses eas“ lapse eneseteenindamisoskuste arengu eeldatavaid tulemusi koolieelses eas. 2-aastane laps oskab süüa lusikaga ja juua tassist. Riietumisel suudab ta ära võtta ise sokid ja püksid jalast. Mängulistes tegevustes harjutab ta erinevaid tegevusi (laua katmine, nukku magama panemine jne.) Peale mängimise lõpetamist peab laps koristama oma mänguvahendid nii toas kui õues. Kaheaastane laps jõuab mina-kriisi aga talle on oluline täita ülesandeid koos täiskasvanuga. Oma tegevustes matkib ta täiskasvanut aga mingil juhul ei tohi lapse eest ära teha seda, millega laps saab ise hakkama. (Arendi, 2011, 24–36.)

3-aastane laps suudab juba riietuda juhendamisel iseseisvalt ja asetab oma korrastatud riided hoiukohale (kapp või tool). Süües kasutab ta nii lusikat kui ka kahvlit õigesti. Kui meelde tuletada, koristab ta enda järelt mänguasjad. Lapse eneseteenindusoskuste arenguks on vajalik rutiin ja kord. 3aastane ei suuda keskenduda pikalt ja seetõttu on oluline selgitada, et sellest pole midagi kui esimese korraga ei õnnestu, järgmine kord tuleb ta juba palju paremini toime. (Arendi, 2011, 24–36.)

4-aastane saab hakkama juba iseseisvalt riietumisega ning pöörab oma riided peale seljast võtmist õigetpidi ja paneb kokku. Laps sööb toitu iseseisvalt ning hoiab sealjuures õigesti lusikat ja kahvlit. Laps mõistab täiskasvanult saadud korraldusi, täidab neid iseseisvalt pidades kinni kokkulepitud reeglitest. Tegevusele suudab ta keskenduda 15 – 20 minutiks. Lapsed soovivad väga aidata vanemaid kodutöodes ja mõistlik on neil lasta seda teha. Selles vanuses lapsed suudavad nõusid pesta, lund lükata ja maasse auku kaevata. Tegutsedes saab ta palju kogemusi, aga seejuures tuleb järjekindlalt pöörata tähelepanu ka töö kvaliteedile. (Arendi, 2011, 24–36.)

5-aastane laps saab juba hästi hakkama eneseteenindamisega, paneb kinni trukid, nõöbid ja lukud ning proovib juba ka paelu siduda. Söögi ajal järgib lauakombeid, oskab valida vastavalt toidule õigeid söögiriistu ja valmistada võileibu. Laps suudab keskenduda

tegevusele 20 – 30 minutiks. Ta tegutseb täiskasvanupoolsel suulisel juhendamisel juba päris osavalt aga talle tuleb selgitada, et vajadusel on õige küsida täiskasvanult abi. (Arendi, 2011, 24–36.)

6-aastane laps saab juba eneseteenindamise ülesannetega kiiresti ja hästi hakkama. Korrastab peale magamist ise oma voodi ja hindab oma välimust peeglisse vaadates. Söömisel tuleb ta toime lisaks kahvlile ka noa kasutamisega. Laps on suuteline valmistama koos täiskasvanuga lihtsamaid toite. Lapsele saab anda juba pikemaajalisi kohustusi – näiteks lillede kastmine või oma toast prügikasti tühjendamine. Tähelepanu tuleb pöörata töö kvaliteedile ja lasta halvasti tehtud töö ümber teha. (Arendi, 2011, 24–36.)

7-aastane laps on juba omandanud eneseteenindamis oskused täielikult ning oskab kasutada kirjutus- ja erinevaid töövahendeid. Laps mõistab ja täidab täiskasvanu poolt antud sõnalisi juhiseid. Ta on võimeline keskenduma ühele tegevusele juba 30 – 35 minutit. Ta on oma tegevustes iseseisev ja näitab üles algatusvõimet. Erinevate tööülesannete täitmisest saadud eduelamus toetab positiivse enesehinnangu kujunemist, seetõttu on oluline last innustada ja kiita. (Arendi, 2011, 24–36.)

1.3 Täiskasvanu roll lapse eneseteenindusoskuste kujunemisel

Vanemate ülesanne seisneb selles, et lapsele õigeaegselt iseseisvust võimaldada. Laps sünnib juba iseseisvana tänu looduse tarkusele. Ei tohi segada lapse iseseisvusele. Beebi teab juba instinktiivselt, millal ta vajab süüa, mitu tundi ta peab magama ja mida ta peab tegema nende tegevuste vaheaegadel. Ta teab, milline mänguasi talle rohkem meeldib, on vaja anda lapsele võimalus teha valikuid iseseisvalt. Laps teab, millal tal kõht on tühi ja millal ta tahab magada. Lapse vajadusi dikteerivad looduse poolt kaasa antud instinktid. Kõik tema vajadused on juba paika pandud. Kuigi päevaplaani tuleb jälgida, võib see muutuda vastavalt sellele, kuidas lapse vajadused kasvades muutuvad (Kallaste 2017).

Napilt käima õppinud, ei jää laps enam emast sammugi maha. Ta kordab kõiki ema tegevusi. Lapse mõtlemine ei ole veel nii hästi arenenud, et saada aru, mida ja milleks ema kõike teeb. Lapse aju jätab meelde mängu vormis kõik ema tegevused ja tegevuste järjestused. Kui kolmeaastane on koos emaga toas, siis teab ta, millises järjekorras kotlette valmistatakse ja kus asuvad toiduained. Laps on valmis isegi „tuba koristama” ja

„lauda katma” külaliste tulekuks ning palju muudki tegema, mida ema on talle õpetanud (Kallaste 2017).

Kõik lihtsamad kodutööd, mida teeb ema, teeb lapse arvamusel tema. Kuuldes, et ema läheb kööki kotlette praadima, võtab ka ema jälgiv laps enda jaoks vastu otsuse: „Lähen süüa tegema”. Ta püstitab endale eesmärgi „praadida kotlette” ning koostab mõttes plaanid: „Alguses tuleb lihast teha kotlette ning praadida need pannil”. Võttes osa kõikidest nimetatud tegevustest, saavutab laps oma püstitatud eesmärgi. Ja mis siis, et tegelikult teeb kotlette ema (Kallaste 2017).

Selleks, et vältida abitust, tuleb juba väikesele lapsele anda koos tegutsemisel kaisiklik tegevusvabadus. Ilma selleta on võimatu iseseisvust avaldada. Täielik vabadus ei saa olla piirideta. Selleks on olemas keeld: „ei tohi“. Väike laps saab sellest aru, kui seda öeldakse intonatsiooniga, mis väljendab rahulolematust või ohtu (Kallaste 2017).

1.3.1 Ülehoolditsemine

Iga laps vajab hoolitsemist. Lapsed vajavad riideid, süüa, kaitset, armastust, toetust jne. Vahetevahel on vaja lõbustamist, et elu ei oleks ühekülgne. Kuid liiga tihti muutub vanemate huvi lapse lõbustamisel ülehoolditsemiseks. Kahjuks on neid vanemaid, kes üleliia hoolitsevad ja see pidurdab lapse arengut. Ülehoolditsemine võrdub järeleandlikkusega. Lapsel on piisavalt tähelepanu, kui ta tunneb ennast hoole all, turvaliselt ja toetatuna, mitte ülehooldatuna. Laps õpib kasvades vanemaid usaldama, ta saab kodunt eemale minna ja tulla tagasi iseseisvamana. Kui vanemad liiga kõvasti kinni hoiavad, takistab see loomulikku eraldumist (Kelder 2011).

Vanemad hoolitsevad üle tehes liiga palju, hellitades ning pöörates neile üleliia tähelepanu. Sellega panevad vanemad lapse mõtlema ainult iseendale ning ei lase lapsel õppida vajalikke tegevusi. Hoolitsemiseks võib nimetada kõiki viise, kuidas teiste ja enese eest hoolte kantakse. Laste eest tuleb hoolitseda, muidu nad ei jää elama. Nad vajavad süüa, riideid, kaitset, puudutust, tunnustust ja armastust. Kuid kahjuks on paljud vanemad või vanavanemad üleliia hoolitsevad, mis pidurdab lapse arengut. Ülehoolditsemine võrdub järeleandlikkusega (Kelder 2011). Ülehoolditsemise tavapärased vormid on:

- Vanemad teevad ära ülesanded, mida laps suudab ise teha
- Liigne tähelepanu vanematelt

- Üliarmastavad vanemad
- Lapsel liiga palju privileege
- Pideva meelelahutuse otsimine lapsele
- Pidev reageerimine viimase hetke palvetele (nt kooli vaja viia koogikesi, laps teatab sellest paar tundi enne minekut, ema tormab koogikesi küpsetama)
- Pidev sülle võtmine juba vanemas eas (3 - ...) (Kelder 2011).

1.3.2 *Curling*-vanemad

Kasvatusdiskussioonides valutatakse sageli südant nn *curling*-vanemate pärast, kes tahavad, et nende laps oleks õnnelik, mistõttu mudilase elu hõlbustatakse igal moel, kartes talle pisimaidki pettumusi valmistada (Keltikangas - Järvinen 2012: 49).

Mõiste „*curling*-vanemad“ tuleb kasutusele juhtudel, mil lapsevanem ei suuda väikese inimese paha tunnet taluda, vaid püüab olukorda pehmenendada. Sellised vanemad tahavad, et nende laps saavutaks soovitud tulemuse niipea, kui meel kurvaks läheb. Tulemus on kurb: laps ei õpigi pettumusi taluma ning võib juhtuda, et beebina kogetu jääb kestma kauemaks (Keltikangas - Järvinen 2012: 50-51).

Vanemad ei taha oma lapsi kurvastada ja neile pahameelt tekitada. Paljud emad ja isad tahavad teha kõike, ainult, et nende laps ei jonniks ja laps ei saaks vanemate peale pahaseks. Sellepärast ongi lihtsam teostada lapse tahtmisi, ainult et laps ei nutaks. Selline kasvatusviis pole lapsele kasulik ja lõhub kõik suhted (Mis juhtub kui ... 2015).

Limiidid ja reeglid on lapse jaoks olulised. Mudilane, kellele pole piire seatud, ei oska oma emotsioone kontrollida ega ise ennast maha rahustada. Ja tihti neid nimetatakse ärahellitatud jõmpsikateks (Mis juhtub kui ... 2015). Pole õige, kui vanemad lubavad lastele käitumist, mis pole eakohased ja tulemused on lapsele kahjulikud. Näiteks, kui vanemad lubavad mudilasele mängida hiliste öötundideni, siis tulemuseks saab väsinud ja pahas tujus mudilane, kes ei suuda väsimuse tõttu õppida. See on palju suurem probleem, kui paar öhtut magamaminekueelset kisa.

Pole õige, kui lapse soovid täidetakse kellegi teise arvelt. See, et teised on pidevalt ebamugavas olukorras, õpib mudilane inimsuhete kohta seda, et tema sõna on alati viimane. Ja tal on alati õigus, mis ei tee temast tulevikus head sõpra või partnerit.

Pole õige, kui vanemad ei lase lapsel tunda pettumuse ja õnnetuolemise tundeid. Nii laps ei saagi teada, mis tunded need on. Laps hakkab iga hinna eest vältima situatsioone, mis võiksid neid emotsioone esile tuua. Kuna laps ei ole õppinud, kuidas keeruliste tunnetega hakkama saada, on tal väga madal EQ ehk emotsionaalne intelligentsus.

Eneseregulatsioon on oluline nii lasteaias, koolis kui ka ülejäänud elus. Laps, kellel see oskus puudub, ei suuda aru saada eesmärkidest ja tähtaegadest. Laps ei õpi kunagi endale piire seadma. Ta ei suudagi tulevikus neist kinni pidada ja see takistab tal hästi edasi jõudmast.

Pole õige, kui vanemad ostvad lapsele kõike, mida ta tahab. Mudilane, kes on sünnist saadik saanud endale kõik mänguasjad, mida ta on tahtnud, hakkabki õnnetunnet seostama asjade omamise ja saamisega. Kohe kui tuju läheb kehvemaks, mõtlebki ta, et saab minna poodi ja “õnne osta”.

Kui vanemad, käituvad, nagu negatiivsed tunded oleks midagi valet ega luba oma lapsel neid kogeda, on lapsel palju raskem sisemist rahu ja stabiilsust saavutada. Stabiilne rahu tuleneb õigest ja adekvaatsest enesehinnangust, kõikidest emotsioonidest, raevust ja kurbusest. Lapsed peavad teadma, et vanematel ja lastel on peres erinev roll ja vanemate ülesanne on hoolitseda laste turvalisuse eest (Mis juhtub kui ... 2015).

Meie laste tulevik on meie kätes ja samas ei ole. Kahlil Gibran on öelnud: „Teie lapsed ei ole teie lapsed. Elu igavikustas ennast teie poegades ja tütardes. Teie lapsed tulevad läbi teie, aga mitte teist, ja kuigi nad on koos teiega, ei kuulu nad teile.“ Prohvet soovitas täiskasvanuil saada lastesarnasteks, aga mitte pingutada, et teha lapsi iseendasugusteks (viidatud Sinkkonen 2008: 20).

„Te olete nagu vibud, millelt lapsed lendavad nagu elavad nooled,“ lausub Gibran. Kui vibunöör on liiga nõrk, siis lapse lend jääb lühikeseks, ta kukub siiasamasse lähedale ega pääse emast ja isast kunagi lahti. Gibran mõistis juba ammu enne seda, kui Margaret Mahler avaldas oma teooria lapse eraldumisest ja isiksuseks saamisest, et vanema roll hõlmab nii lapse enda juures hoidmist kui ka tema eemalesaatmist (viidatud Sinkkonen 2008: 20).

Vanemate ülesanne on aidata oma lapsel iseseisvalt toime tulla, kui selleks saabub aeg. Lapsi tuleb toita ja katta. On ka põhivajadused nagu puhkus ja uneaeg, mille eest vanemad peavad hoolitsema. Nii palju kui võimalik, takistavad vanemad laste ohtusattumist. Mida

väiksem on laps, seda suurem on lapsevanemate vastutus. Emaks saav naine ja isaks saav mees on vastutuseks valmis, kuigi selle ulatuslikkus ja pikk kestus võib neid üllatada (Sinkkonen 2008: 20-21).

Irmeli Järventie avaldas 1999 uuringutulemused, mis näitasid jahmatavalt suuri puudusi laste esmavajaduste (hügieen, toit, uni jm) eest hoolitsemisel. Söömine võib olla juhuslik, eriti, kui vanemad on selle jätnud lapse enda hooleks. Paljude laste hügieen jätab soovida, duši all ja saunas peaks käima sagedamini. Pesemise juurde kuulub ka aluspesu vahetamine ja sellepärast võib ette kujutada, kuidas aluspüksid pärast nädala kandmist näevad välja ja haisevad. On vaja, et täiskasvanud nõuaksid, et lapsed käiksid duši all, vahetaksid aluspesu, sööksid korralikult ja läheksid õigel ajal magama (viidatud Sinkkonen 2008: 22-23).

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

Selles peatükis antakse ülevaade meetodi valikust ja kirjeldatakse uurimisviise ning andmete kogumise protseduuri.

2.1 Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused

Ühiskonnas on üldlevinud arusaam, et vanemate kohustus on oma laste eest hoolitseda, aga sageli võime kogeda, et hoolitsemisest saab ülehoolitsemine kuna vanemad ei ole teadlikud lapse eneseteenindusoskuste arengu seaduspärasustest ja püüavad aja kokkuhoiu eesmärgil laste eest ära teha seda, mis on tegelikult lastele jõukohane kui neile rohkem aega anda.

Uurimistöö eesmärgiks on selgitada välja lapsevanemate teadmised lapse eneseteenindusoskuste arengust ja teadlikkus nende kujunemise toetamisel.

Lähtudes uurimuse eesmärgist, leitakse vastuseid järgmistele küsimustele:

1. Milline on lapsevanemate teadlikkus laste eneseteenindusoskuste arengu toetamisel?
2. Kas lapsevanemate hinnang laste eneseteenindusoskuste taseme kohta vastab laste eakohaste oskuste arengu eeldatavatele tulemustele?

2.2 Meetodi valik ja kirjeldus

Uurimuse läbiviimisel kasutati kvantitatiivset uurimismeetodit. Uurimistöö andmekogumise meetoditest kasutati ankeetküsitlust, kuna küsitlusmeetod annab võimaluse kaasata uuringusse suurt hulka uuritavaid. Küsimustik oli koostatud programmis Google Forms, mis lihtsustas ankeetide edastamist uuringus osalevatele vanematele ja oli anonüümne. Uurimisandmete kogumisel kasutati anonüümset ankeeti, mis sisaldas valikvastustega ja avatud küsimusi. Küsimustik viidi läbi elektrooniliselt. Küsimustiku koostamisel lähtuti uurimistöö küsimustele vastuste saamisest. Küsimustiku koostamisel toetus autor uurimistöö teoreetilistele lähtekohtadele. Küsimustikule vastasid lapsevanemad, kelle lapsed on 3 – 7 aastat vanad. Uurimistöö küsimustikus oli 20 küsimust valikvastustega ja kaks küsimust, kus vanemad kirjutasid ise vabalt. Kokku oli 22 küsimust. Küsitlus oli läbiviidud vene keeles, kuna Narva elanikud oskavad halvasti eesti keelt. Selleks, et vanematel oleks lihtsam aru saada küsimustest, olid küsimused vene keeles. Uurimustöös osales 31 lapsevanemat. Vastuseid analüüsiti programmi Excel

abil. Küsitluse tulemusi analüüsiti vastavalt küsimusele. Tulemuste analüüsimisel kasutati jooniseid.

2.3. Uurimisprotseduuri korraldus

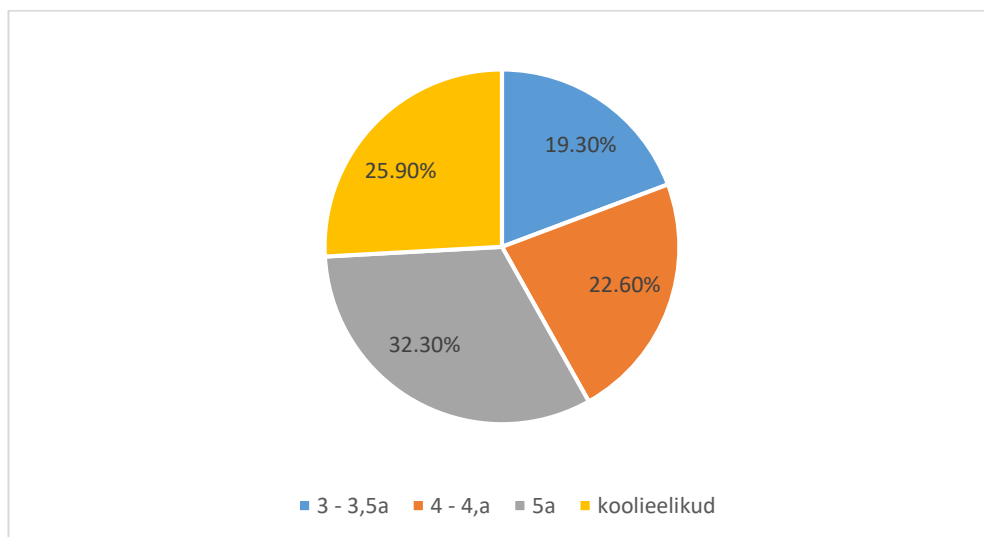
Uuringusse kaasati 31 lapsevanemat Eestist. Ankeedile vastamise aeg oli 5. – 19. aprill, kaks nädalat. Ankeetküsitlus saadeti vanematele e-kirja teel. Vastuseid analüüsiti programmi Excel abil. Küsitluse tulemusi analüüsiti vastavalt küsimusele. Andmete töötlemisel kasutati protsentrutust. Tulemuste analüüsimisel kasutati jooniseid ja tabeleid.

2.4. Valimi kirjeldus

Valimi moodustamisel lähtus töö autor eesmärgist selgitada välja lapsevanemate teadmised lapse enesekohaste oskuste arengust ja teadlikkus nende kujunemise toetamisel. Küsitlus viidi läbi kolme- kuni seitsmeaastaste laste vanematega. Elektrooniline küsitlus saadeti kolme- kuni seitsmeaastaste laste vanematele e-maili teel.

Uurimistöös osalenud vanemate laste vanus. (Joonis 1)

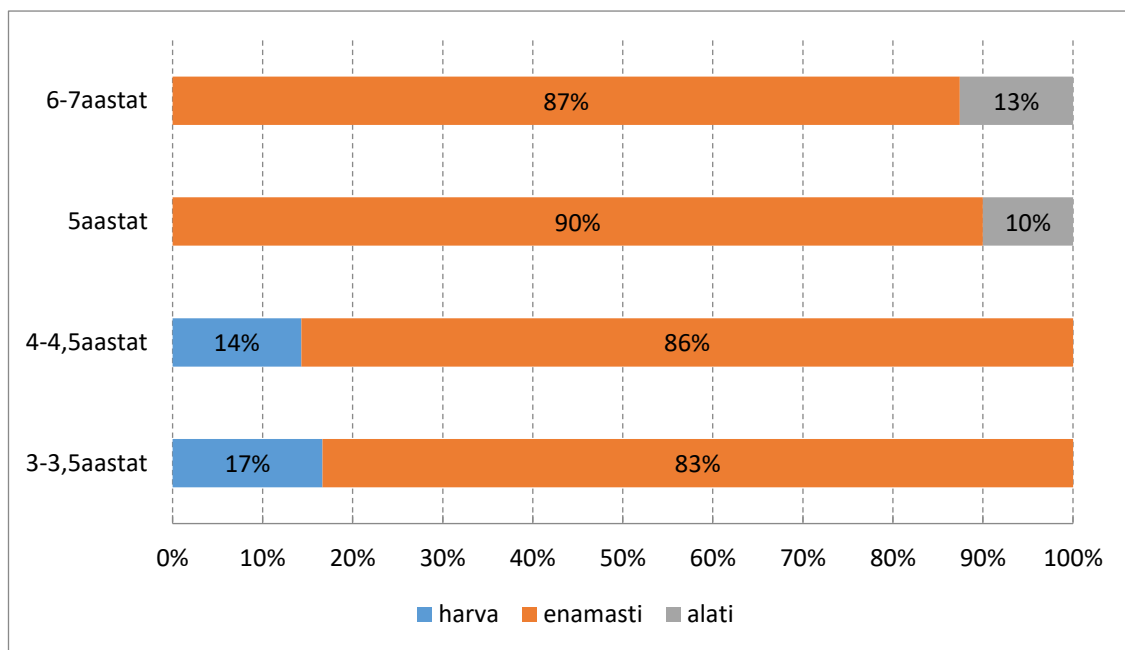
Vanuse järgi kõige rohkem osales 5aastaste laste vanemaid (32,3%), 6 – 7aastaste laste vanemaid oli (25,9%), 4aastaste laste vanemaid osales (22,6%), ja kõige vähem osales uuringus 3aastaste laste vanemaid (19,3%).

Joonis 1. *Laste vanus*

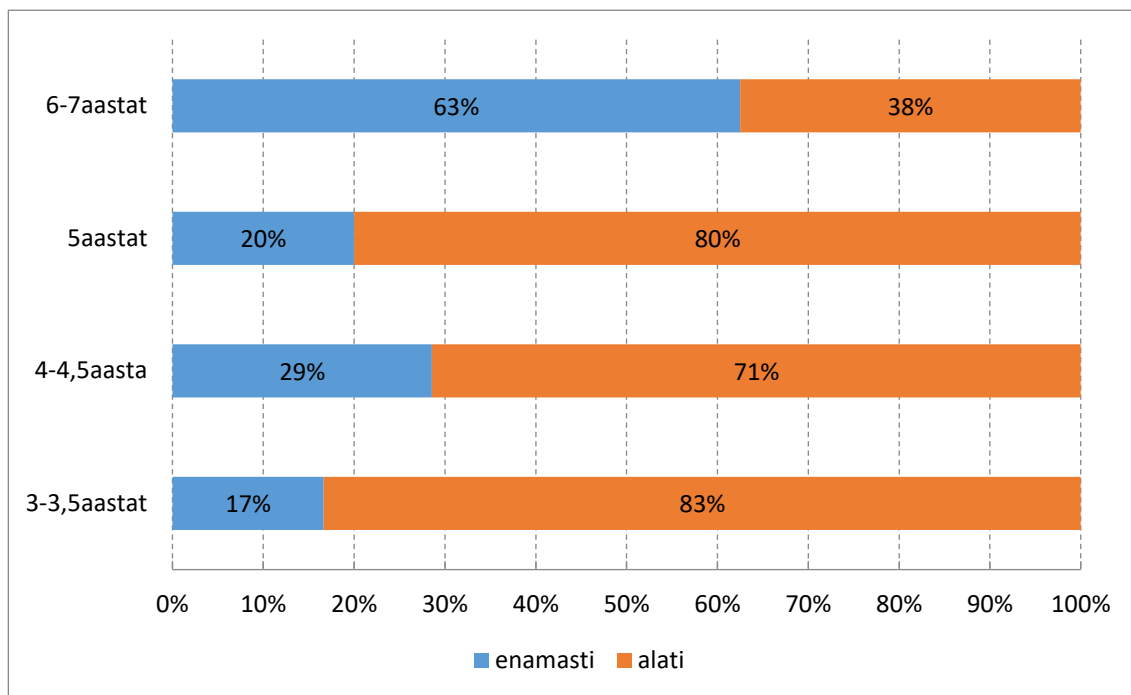
3. UURIMISTULEMUSTE KOKKUVÕTE

3.1 Lapsevanemate teadlikkus laste enesekohaste oskuste arengu toetamisel

Joonis 2. Vanemate hinnang lapse kuulekusele

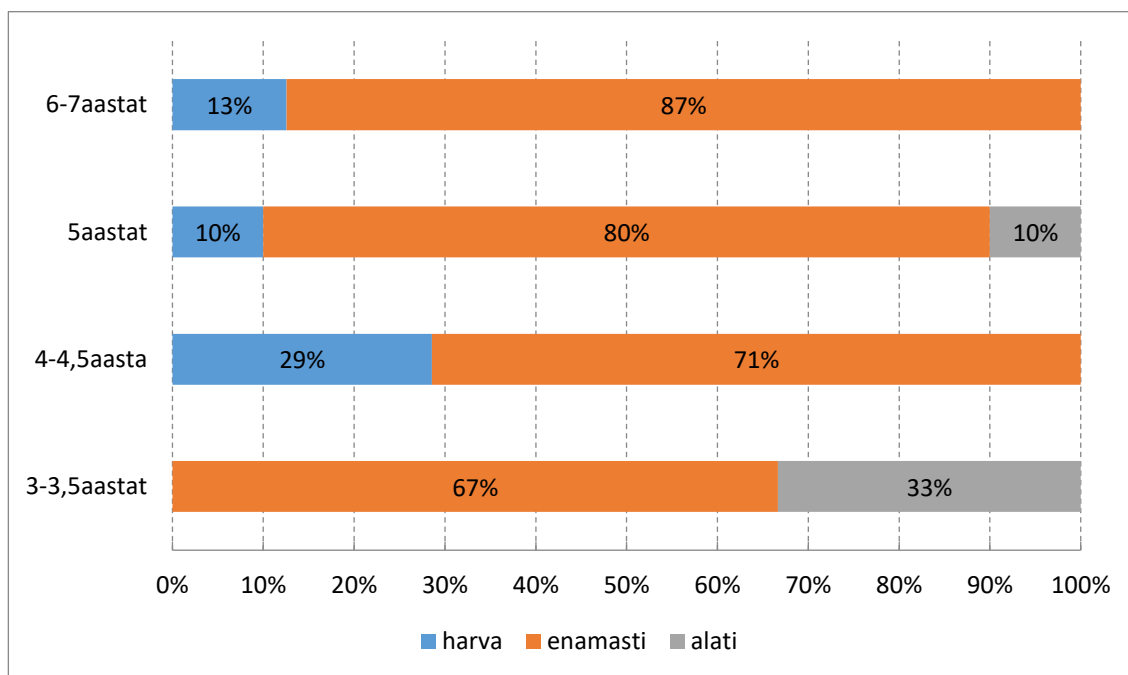
Küsitluse tulemustest selgub, et 17% 3aastaste laste vanemate hinnangul on nende laps harva kuulekas ja 83% hinnangul enamasti kuulekas. 4aastaste laste vanemate hinnang sarnaneb 3-aastaste laste vanemate hinnanguga. 14% vanematest vastas, et nende laps on harva kuulekas ja 86%, et enamasti on laps kuulekas. 5- ja 6 – 7aastaste laste vanemate hinnangud oma laste kuulekusele erinesid 3- ja 4-aastaste laste vanemate hinnangutest. 5aastaste laste vanematest 90% vastas, et nende laps on enamasti kuulekas ja 10% et alati. 6 – 7aastaste laste vanematest 87% vastas et laps on enamasti kuulekas ja 13% et alati kuulekas. Vastustest saab teha kokkuvõtte, et lapsevanemate hinnangul on nende lapsed enamasti kuulekad. 3 – 4aastaste vanemate hulgas oli ka neid, kelle lapsed on harva kuulekad ja 5 – 7aastaste laste vanemate hulgas neid kelle hinnangul on nende laps alati kuulekas.

Joonis 3. Keelamise põhjuste selgitamine

Uurimistulemustest selgus, et 83% 3 – 3,5aastaste laste vanematest väidab, et nad alati seletavad lapsele põhjust, miks nad on midagi keelanud ja 17% teevad seda enamasti. Vanemate hulk, kes väidab, et nad alati seletavad põhjust oma lastele vanuses 4 – 4,5aastat, on 71% ja neid, kes enamasti seletavad keelamise põhjust, on 29%. 5aastaste laste vanematest 80% vastas, et nad selgitavad keelamise põhjust alati ja 20% enamasti. 6 – 7aastaste laste vanematest vastas 38%, et nad alati selgitavad keelamise põhjust ja 62%, et enamasti.

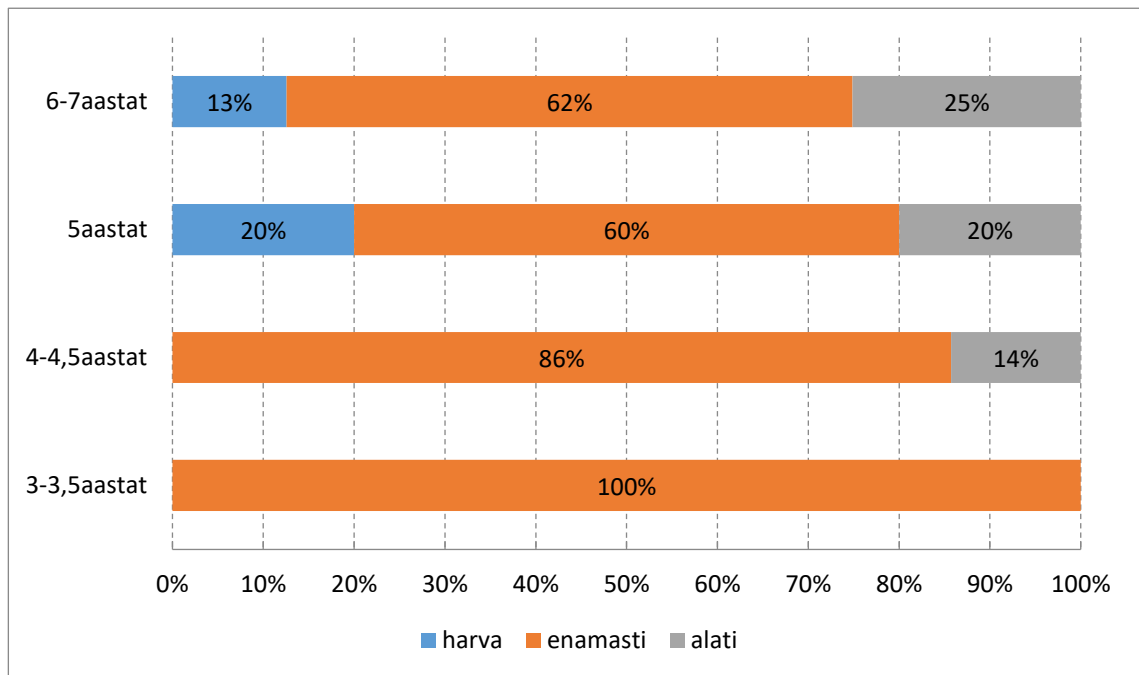
Kokkuvõtteks võib öelda, et 3 – 3,5aastaste ja 5aastaste laste vanemad käituvad sarnaselt, ligi viiendik vanematest enamasti selgitavad lastele keelamise põhjust ja ülejäänud selgitavad alati. 4 – 4,5aastaste laste vanematest ligi kolmandik selgitab enamasti ja ülejäänud alati. 6 – 7aastaste vanemate vastused erinesid teistest oluliselt. Rohkem kui pooled vastasid, et nad enamasti selgitavad keelamise põhjuseid. Ükski uuringus osalenud lapsevanem ei vastanud, et ta ei selgita lapsele keelamise põhjust.

Joonis 4. Vanemate nõudlikkus kohustuste täitmises

Uurimistulemustest selgus, et 33% 3 – 3,5aastaste laste vanematest väidab, et nad alati nõuavad lapsele pandud kohustuste täitmist ja 67% teevad seda enamasti. 4 – 4,5aastaste laste vanemaid, kes väidavad, et nad enamasti nõuavad lapsele pandud kohustuste täitmist on 71% ja neid, kes harva nõuavad kohustuste täitmist, on 29%. 5aastaste laste vanematest 10% vastas, et nad nõuavad pandud kohustuste täitmist alati, 80% enamasti ja 10% nõuavad harva. 6 – 7aastaste laste vanematest vastas 87%, et nad enamasti nõuavad lapsele pandud kohustuste täitmist ja 13%, et harva.

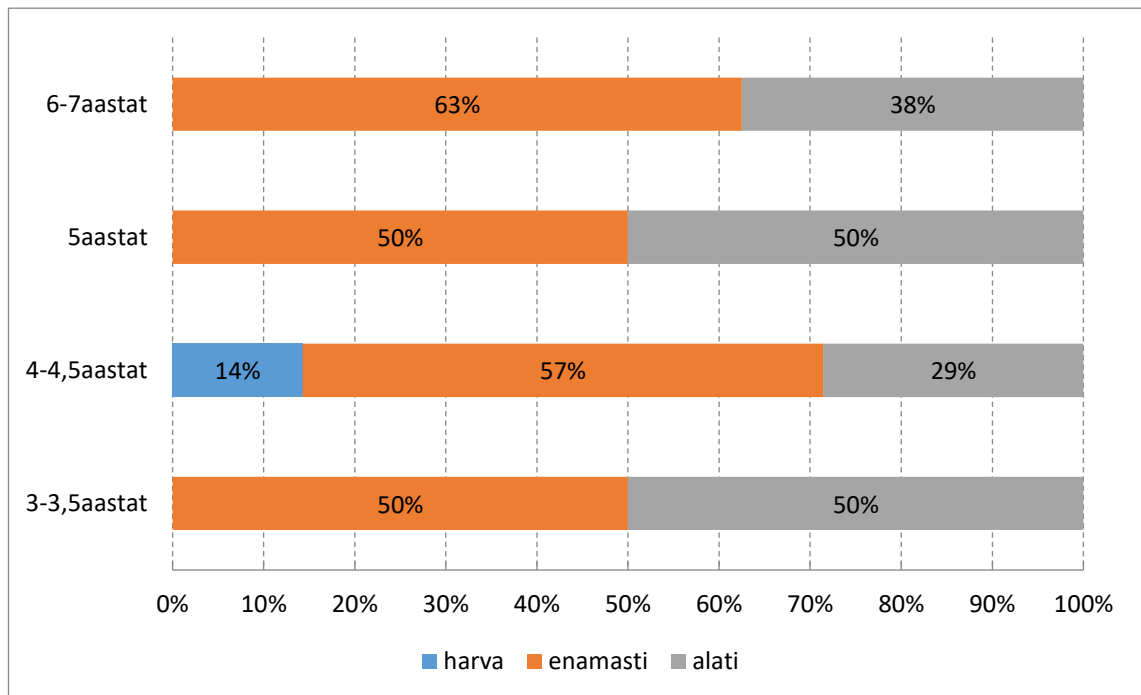
Kokkuvõtteks võib öelda, et vähemalt kaks kolmandikku küsitletud laste vanematest enamasti nõuavad lapse käest kohustuste täitmist. Kõige kindlamad oma nõudmistes on 3-3,5aastaste laste vanemad, sest kolmandik neist nõuab lastelt alati kohustuste täitmist. Kaks kolmandikku 4 - 4,5aastaste laste vanematest on alati kindlad oma nõudmistes, kolmandik aga vastas, et nad harva nõuavad lastelt kohustuste täitmist. Ka 5- ja 6 - 7aastaste laste vanemate hulgas oli ligi kümnendik neid vanemaid, kes harva nõuavad oma lastelt nende kohutuste täitmist. Selle põhjuseks võib olla ka see, et selles eas lapsed juba ise ilma vanematepoolse nõudmiseta täidavad oma kohustusi.

Joonis 5. Vanemate hinnang laste vajadustele reageerimise sagedusele

Küsitletute vastuseid analüüsid 100% 3 – 3,5aastaste laste vanematest vastasid, et nad pigem alati võivad oma tegevuse juurest lahkuda ja minna tegelema lapsega. 4 – 4,5aastaste laste vanematest vastas 14%, et nad alati võivad tegevuse juurest lahkuda ja 86%, et pigem alati saavad tegevuse juurest lahkuda ja minna tegelema lapsega. Vanemate hulk, kes väidab, et nad alati saavad tegevuse juurest lahkuda ja minna tegelema lapsega vanuses 5aastat, on 20%, 60% on neid, kes pigem alati saavad lahkuda ja 20% neid, kes harva. 6 – 7aastaste laste vanematest vastas 25%, et nad alati saavad tegevuse juurest lahkuda, 62% neid, kes pigem alati ja 13% oli neid, kes harva saavad tegevuse juurest lahkuda ja minna tegelema lapsega.

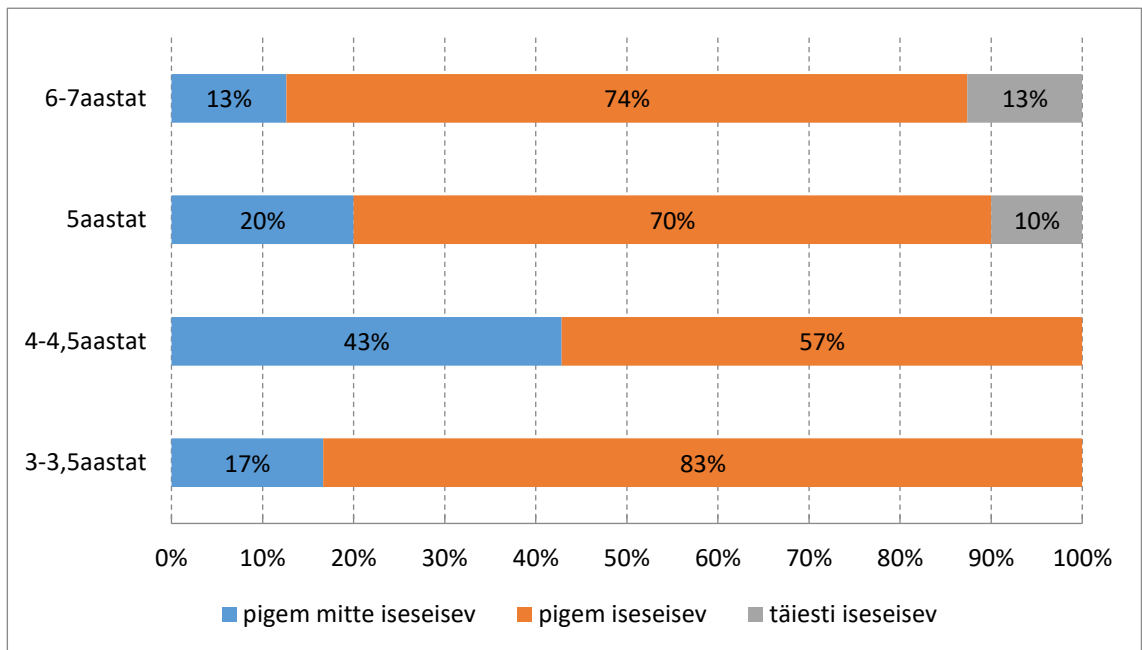
Vastustest saab teha kokkuvõtte, et lapse vanemate hinnangul nad saavad enamasti tegevuse juurest lahkuda ja minna tegelema lapsega. 5 ja 6 – 7aastaste laste vanemate hulgas oli ka neid, kes harva saavad tegevuse juurest lahkuda ja minna tegelema lapsega. 4 – 7aastaste laste vanemate hulgas olid, kes alati saavad tegevuse juurest lahkuda ja minna tegelema lapsega

Joonis 6. Vanemate hinnang sõnalistest solvangutest hoidumisele

Tehes kokkuvõtteid selle küsimuse vastustest, selgus, et 50% 3 – 3,5aastaste laste vanematest vastasid, et nad saavad hoiduda sõnadest, mis võivad last kahjustada ja 50% saavad pigem alati. Vanemad, kes väidavad, et alati saavad hoiduda sõnadest, mis võivad last kahjustada vanuses 4 – 4,5aastat, on 29%, neid kes pigem alati saavad, on 57% ja neid, kes saavad harva hoiduda, on 14%. 5aastaste laste vanematest 50% vastas, et nad alati saavad hoiduda sõnadest, mis võivad last kahjustada ja 50% pigem alati. 6 – 7aastaste laste vanematest vastas 37%, et nad alati saavad hoiduda ja 63%, et pigem alati.

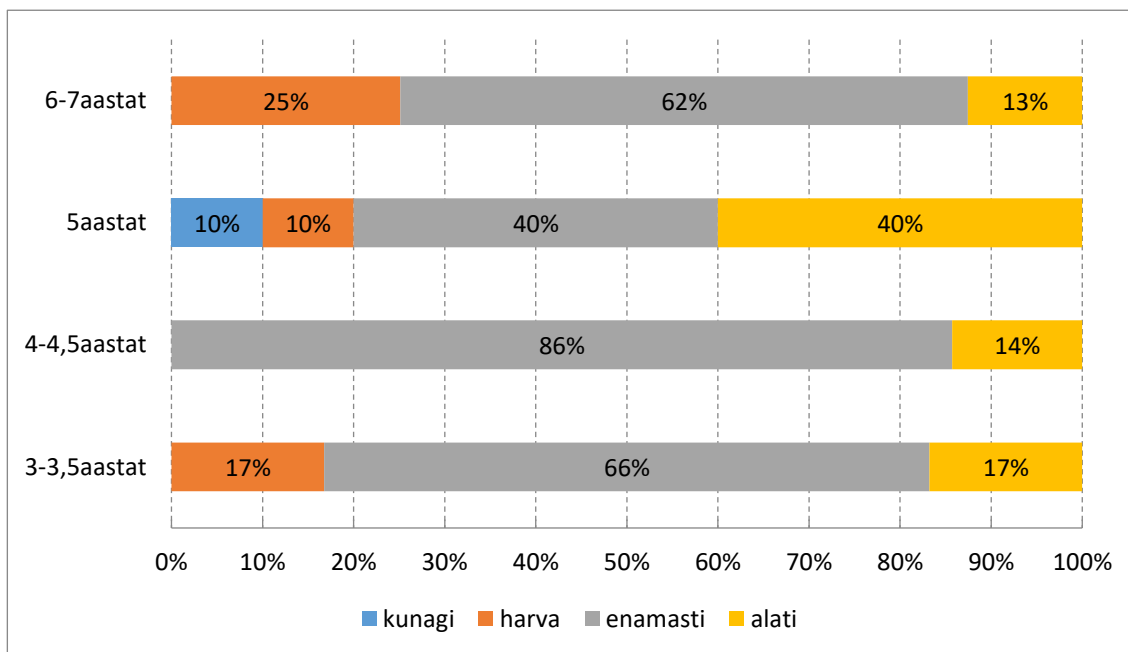
Kokkuvõtteks võib öelda, et 3 – 3,5aastaste ja 5aastaste laste vanemad käituvad sarnaselt, pooled vanematest alati hoiduvad sõnadest, mis võivad last kahjustada ja ülejäänud enamasti hoiduvad. 4 – 4,5aastaste laste vanematest ligi kolmandik hoidub alati, rohkem kui pooled hoiduvad enamasti ja ülejäänud hoiduvad harva. 6 – 7aastaste laste vanematest ligi kolmandik alati hoidub sõnadest, ülejäänud enamasti hoiduvad sõnadest, mis võivad kahjustada last.

Joonis 7. Vanemate hinnang lapse iseseisvusele

Tehes kokkuvõtteid selle küsimuse vastustest, selgus, et 83% 3 – 3,5aastaste laste vanematest vastavad, et nende laps on pigem iseseisev ja 17%, et pigem mitte iseseisev. Vanemaid, kes väidavad, et nende laps on pigem iseseisev vanuses 4 – 4,5aastat, on 57% ja neid, kes on pigem mitte iseseisvad on 43%. 5aastaste laste vanematest 10% vastas, et nende laps on iseseisev, 20% pigem iseseisev ja 20% pigem mitte iseseisev. 6 – 7aastaste laste vanematest vastas 13%, et nende laps on iseseisev, 74%, et nende laps on pigem iseseisev ja 13%, et pigem mitte iseseisev.

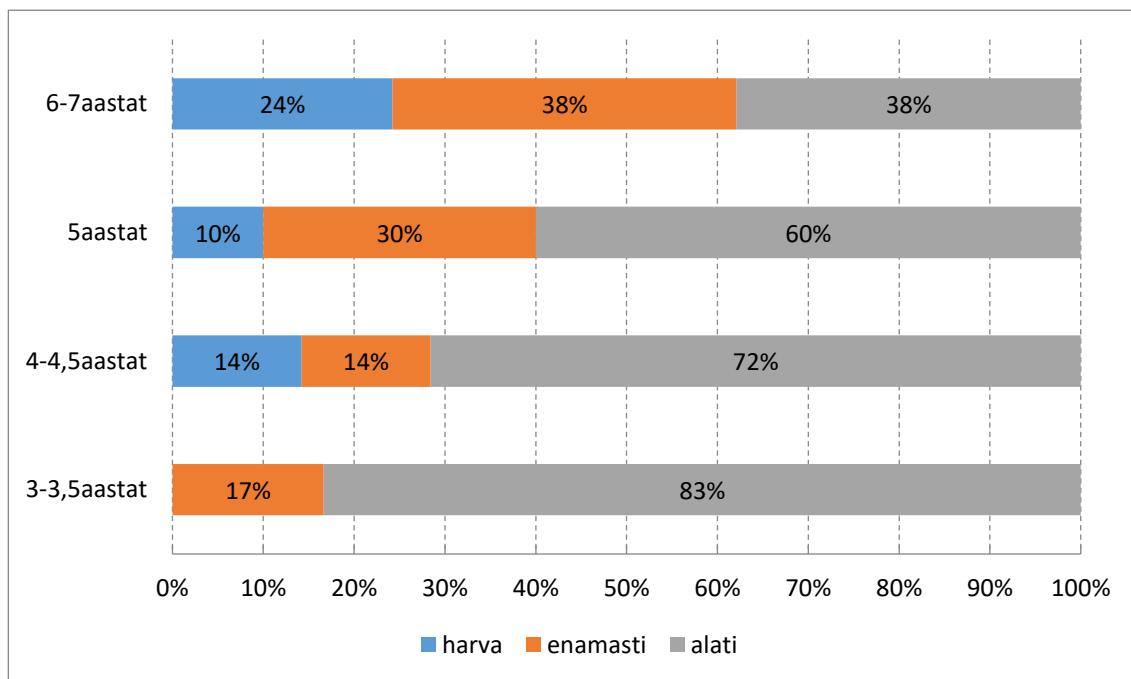
Vastustest saab teha kokkuvõtte, et lapsevanemate hinnangul on nende lapsed iseseisvad. 5 – 7 aastaste vanemate hulgas oli ka neid, kelle lapsed on täiesti iseseisvad. 3 – 7aastaste laste vanemate hulgas oli neid kelle hinnangul on nende laps pigem mitteiseseisev.

Joonis 8. *Abi osutamise sagedus lapsele koristamises*

Meeldiv märkida, et kõigis peredes ja peaaegu kõigis vanuserühmades abistatakse lapsi koristamises alati, sageli ja harva. Ja ainult 10% 5aastastest lastest ei saa koristamises abi vanematelt. Kõik lapsed saavad koristamises abi 40% peredest, kus lapsed on 5aastased, 17% peredest, kus lapsed on vanuses 3-3,5aastat. Vanuses 4 – 4,5aastat ja 6 – 7aastat on lapsi, kes saavad abi alati, peaaegu võrdselt, vastavalt 14% ja 13% peredest. 4-4,5aastaseid lapsi abistatakse kõige sagedamini 86% peredest, vanuses 3 - 3,5 ja 6 - 7aastat sagedamini abistatakse vastavalt 66% ja 62% peredest. Harva leitakse abistajaid paljudes peredes. Nii 25% 6 - 7aastaste lastega peredest aitavad lapsi harva. Sarnane pilt on kujunenud 3–3,5aastaste lastega peredes, kus selliseid peresid oli 17%. 5aastaseid lapsi aitab 10% peredest harva.

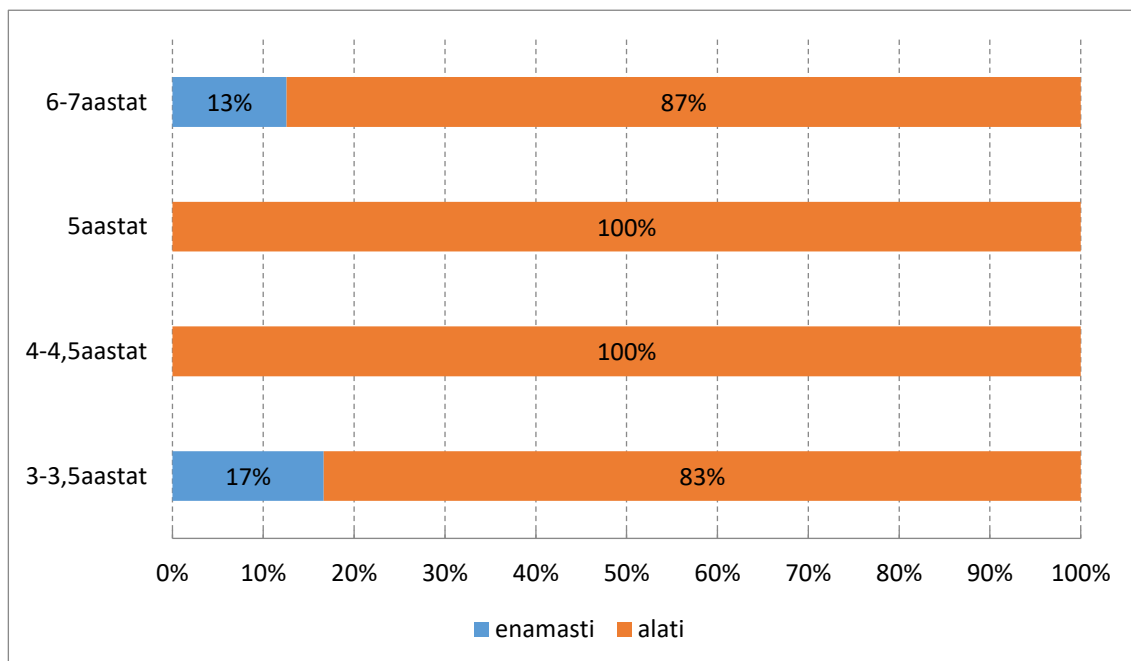
Kõige positiivsem olukord on kujunenud 4-4,5aastaste laste peredes. Seal abistatakse sagedamini ja alati lapsi koristamises. Kõige negatiivsemat olukorda on näha vanuses 6-7aastat, kus on ainult 25% peredest harva abistavad oma lapsi koristamises. 6 – 7aastased peaksid juba iseseisvalt sellega toime tulema ja ei vaja enam vanemate abi.

Joonis 9. Tänu sõnade kasutamise harjumuse väljakujunemine lastel vanemate hinnangul

Uurimustulemustest selgus, et 83% 3 – 3,5aastaste laste vanematest vastasid, et nad alati kuulevad laste käest tänu sõnu ja 17% pigem alati kuulevad. 4 – 4,5aastaste laste vanematest 72% vastas, et alati kuulevad, 14% vastas, et pigem alati ja 14% kuulevad harva. 5aastaste laste vanemaid, kes väidavad, et alati kuulevad lapse käest tänu sõnu, on 60%, neid kes, pigem alati kuulevad, on 30% ja neid, kes harva kuulevad, on 10%. 6 – 7aastaste laste vanematest 38% vastas, et nad alati kuulevad tänu sõnu, 38%, et pigem alati ja 24% kuulevad harva.

Kokkuvõtteks võib öelda, et 3 – 3,5aastaste laste vanematest ligi viiendik on vastanud, et nad enamasti kuulevad tänu sõnu oma laste käest ja ülejäänud kuulevad tänu sõnu alati. 4 – 4,5aastaste laste vanematest kaks kolmandikku kuulevad alati tänu sõnu, ülejäänud kuulevad harva või enamasti. 5aastaste vanemate hulgas rohkem kui pooled kuulevad alati tänu sõnu, kümnendik kuuleb harva ja ülejäänud kuulevad enamasti. 6 – 7aastaste laste vanematest ligi kolmandik kuuleb alati tänu sõnu, kümnendik kuuleb harva tänu sõnu ja ülejäänud kuulevad tänu sõnu enamasti.

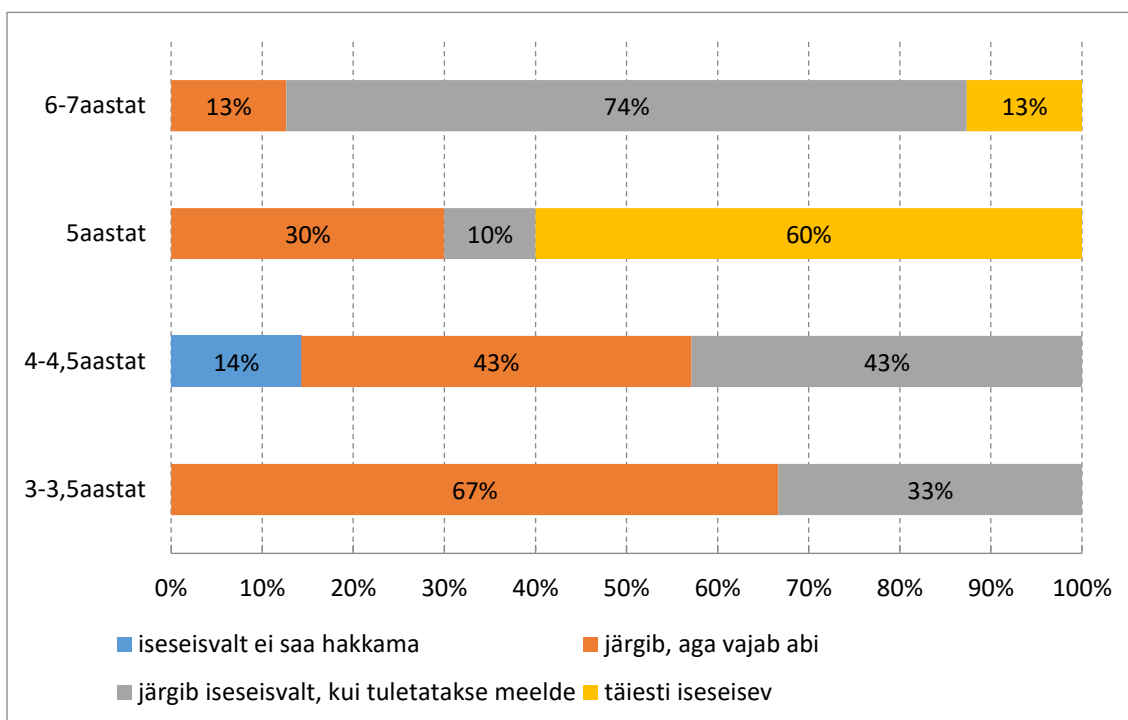

Joonis 10. *Lapse kiitmise sagedus tehtud töö eest*

Uurimistulemustest selgus, et 83% 3 – 3,5aastaste laste vanematest väidab, et nad alati kiidavad last tehtud töö eest, 17% teevad seda pigem alati. Vanemaid, kes väidavad, et nad alati kiidavad oma last vanuses 4 – 4,5aastat, on 100%. 5aastaste laste vanematest 100% vastas, et nad kiidavad oma last tehtud töö eest alati. 6 – 7aastaste laste vanematest väidab 87%, et nad alati kiidavad ja 13% teevad seda pigem alati.

Kokkuvõtteks võib öelda, et ligi viiendik küsitletud laste vanematest enamasti kiidab oma last tehtud töö eest, ülejäänud teevad seda alati. Kõige kindlamad on 4 – 5aastaste laste vanemad, sest nad alati kiidavad oma last. 6 – 7aastaste laste vanemate hulgas oli ligi kümnendik neid vanemaid, kes enamasti kiidavad oma last ja ülejäänud alati kiidavad.

3.4. Laste eneseteeninduse oskuste tase lapsevanema hinnangul

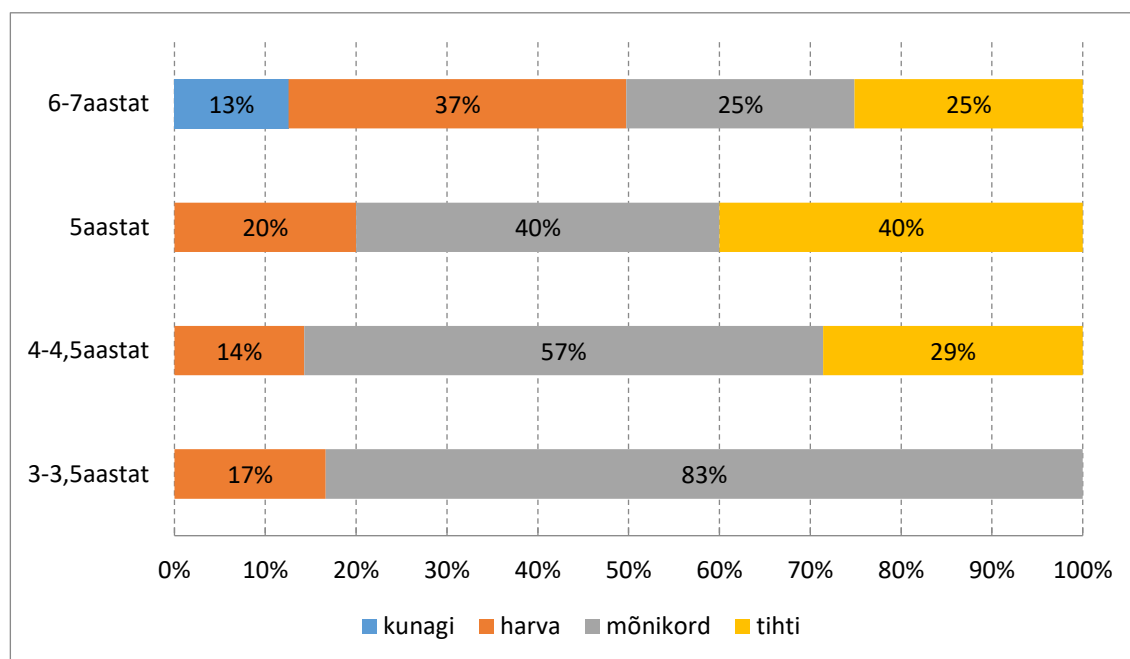

Joonis 11. Vanemate hinnang lapse eneseteeninduse oskuste tasemele

Küsitluste tulemustest selgub, et 33% 3 – 3,5aastaste laste vanematest väidab, et nende laps järgib hügieeni reegleid iseseisvalt, kui tuletatakse meelde ja 67% on neid, kes järgib, aga vajab abi. 4 – 4,5aastaste laste vanematest vastas 43%, et nende laps järgib reegleid iseseisvalt, kui tuletatakse meelde, 43% on neid, kes järgib reegleid, aga vajab abi ja 14% on neid, kes ei saa hakkama iseseisvalt. Vanemate hulk, kes väidab, et nende laps on täiesti iseseisev vanuses 5aastat, on 60%, neid, kes järgivad, kui tuletatakse meelde, on 10% ja neid, kes järgivad, aga vajavad abi, on 30%. 6 – 7aastaste laste vanematest vastas 13%, et nende laps on täiesti iseseisev, 74% on neid, kes järgivad reegleid, kui tuletatakse meelde ja 13% järgivad hügieeni reegleid, aga vajavad abi.

Kokkuvõtteks võib öelda, et ainult ligi kümnendik vanematest on vastanud, et laps vanuses 4 – 4,5aastat ei saa hakkama iseseisvalt hügieeni reeglitega. Ülejäänud vastasid, et laps järgib reegleid, kui abistatakse või kui tuletatakse meelde. Ligi kolmandik 3 – 3,5aastaste laste vanematest vastasid, et laps järgib hügieeni reegleid iseseisvalt, kui tuletatakse meelde, ülejäänud vastasid, et järgib, aga vajab abi. Rohkem kui pooled vanematest on vastanud, et lapsed vanuses 5aastat järgivad hügieenireegleid täiesti iseseisvalt. Ülejäänud järgivad, aga vajavad abi või järgivad, kui tuletatakse meelde. Ligi kümnendik vanematest vastasid, et vanuses 6 – 7aastat laps järgib hügieenireegleid

iseseisvalt ja sama palju on vastanud, et laps järgib hügieenireegleid, aga vajab abi. Ülejäänud on vastanud, et laps järgib reegleid, kui tuletatakse meelde.

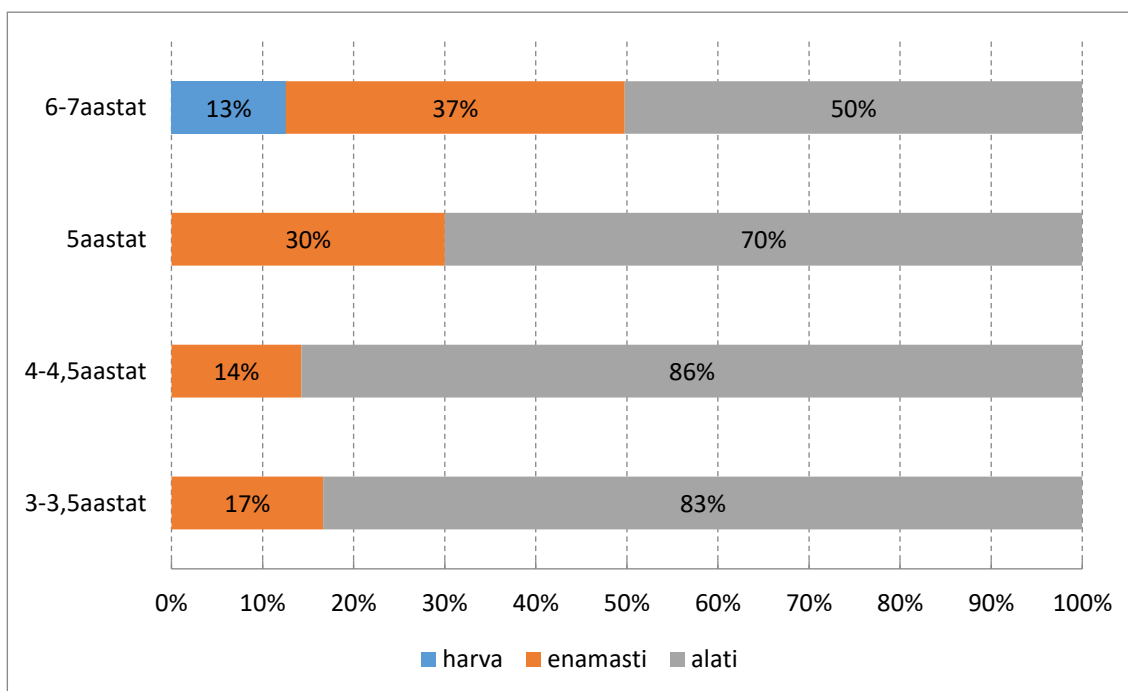

Joonis 12. Lapse harjumus koristada enda järelt vanemate hinnangul

Küsitletute vastuseid analüüsid 83% 3 – 3,5aastaste laste vanematest vastas, et nende laps mõnikord koristab iseseisvalt ja 17% vastas, et laps teeb seda harva. 4 – 4,5aastaste laste vanematest väidab 29%, et laps koristab iseseisvalt alati, 57% vastas, et laps teeb seda mõnikord ja 14%, et teeb harva. Vanemate hulk, kes väidab, et 5aastane laps koristab alati iseseisvalt on 40%, 40% on ka neid, kelle laps koristab iseseisvalt mõnikord ja 20%, kelle laps koristab iseseisvalt harva. 25% 6 – 7aastaste laste vanematest väidab, et laps alati koristab iseseisvalt, 25% teeb seda mõnikord, 37% teeb seda harva ja 13% kunagi ei korista iseseisvalt.

Kokkuvõtteks võib öelda, et 3 – 3,5aastaste laste vanematest ligi viiendik on vastanud, et nende laps harva koristab iseseisvalt ja ülejäänud teevad seda mõnikord. Ligi kolmandik 4 – 4,5aastaste laste vanematest vastasid, et laps tihti koristab iseseisvalt, ligi kümnendik teeb seda harva ja ülejäänud teevad seda mõnikord. 5aastaste laste vanematest ligi kolmandik vastas, et laps tihti koristab iseseisvalt, ligi viiendik ütles, et laps teeb seda harva ja ülejäänute sõnul koristab laps iseseisvalt mõnikord. Veerand küsitletud 6 – 7aastaste laste vanematest on vastanud, et laps tihti koristab iseseisvalt ja sama palju

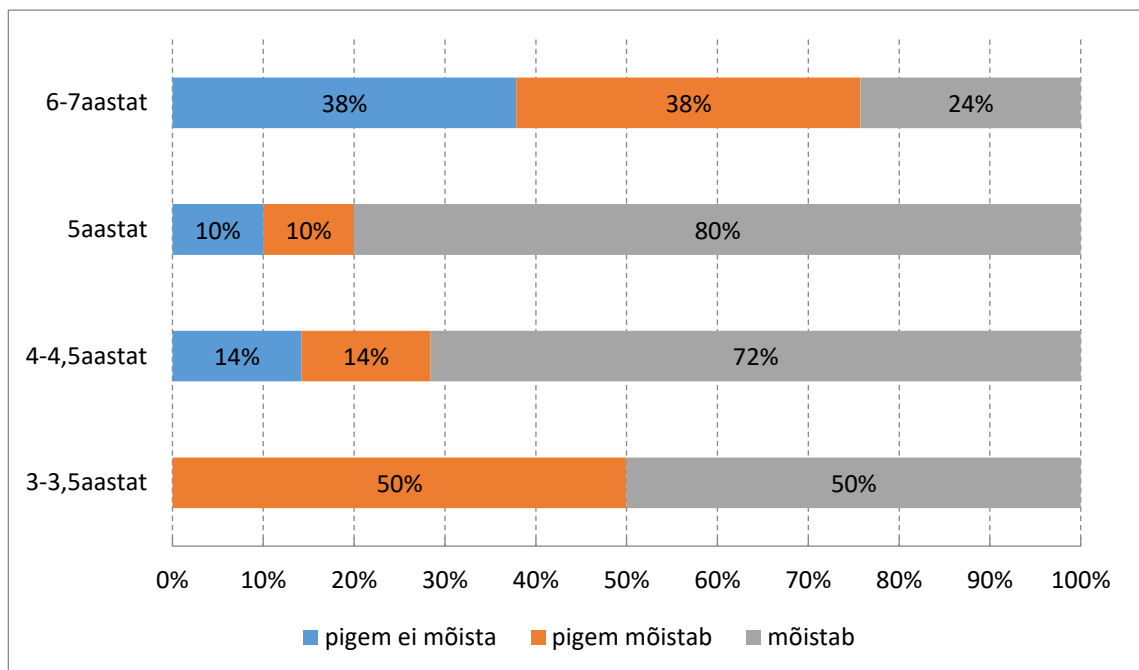
vastasid, et laps mõnikord koristab iseseisvalt. Ligi kümnendik vastas, et laps kunagi ei korista iseseisvalt, ülejäänute sõnul koristab laps iseseisvalt harva.

Joonis 13. Hügieenitoimingute harjumuse väljakujunemine lastel vanemate hinnangul

Tehes kokkuvõtteid selle küsimuse vastustest, selgus, et 83% 3 – 3,5aastaste laste vanematest väidab, et nende laps alati meelsasti käib vannitoas ja 17% väidab, et nende laps pigem alati käib meelsasti vannitoas. 4 – 4,5aastaste laste vanemate hulk, kes väidab, et nende laps alati käib meelsasti vannitoas, on 86% ja neid, kes pigem meelsasti käivad, on 14%. 5aastaste laste vanematest 70% vastas, et nende laps alati käib meelsasti vannitoas ja 30%, et pigem alati. 6 – 7aastaste laste vanematest vastas 50%, et laps alati käib meelsasti vannitoas, 37%, et pigem alati ja 13% vastas, et harva.

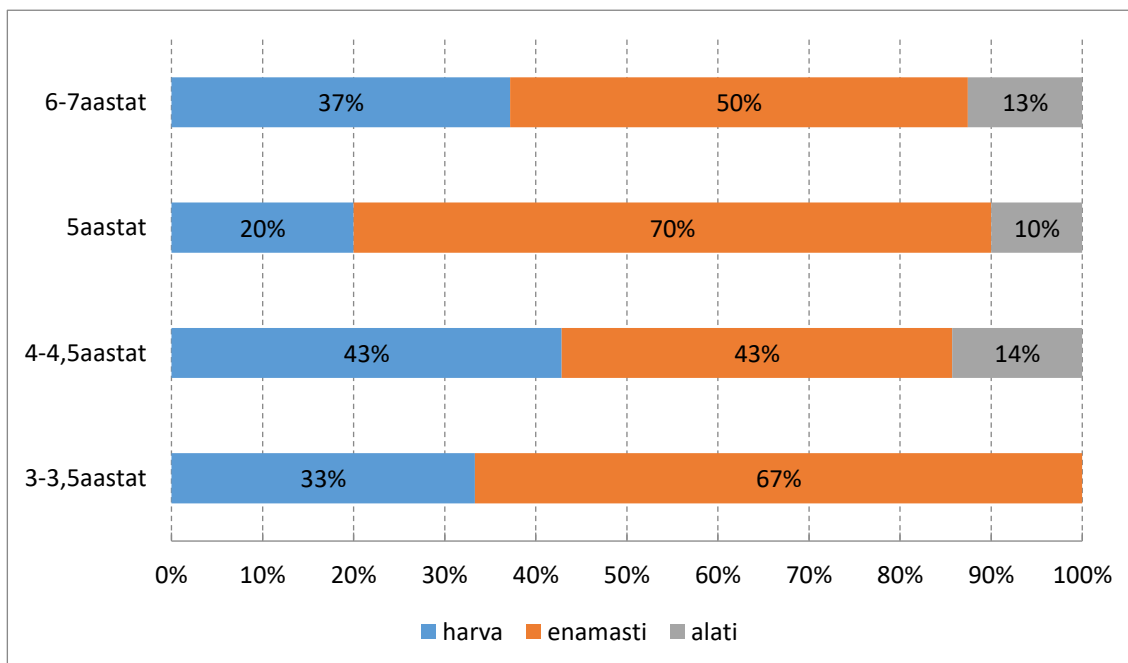
Vastustest saab teha kokkuvõtte, et lapsevanemate hinnangul nende lapsed meelsasti käivad vannitoas. 3 – 7aastaste laste vanemate hulgas oli ka neid, kelle lapsed enamasti meelsasti käivad vannitoas ja 6 – 7aastaste laste vanemate hulgas neid, kelle hinnangul lapsed harva käivad vannitoas meelsasti.

Joonis 14. *Lapse arusaamine näo pesemise vajadusest vanemate hinnangul*

Analüüsisides küsitletute vastuseid, selgub, et 3 – 3,5aastaste laste vanematest 50% väidab, et nende laps mõistab näo pesemise vajadust ja 50%, et pigem mõistavad. 4 – 4,5aastaste laste vanemate hulk, kes väidab, et nende laps mõistab näo pesemise vajadust, on 72%, neid, kes pigem mõistavad, on 14% ja neid, kes pigem ei mõista, on 14%. 5aastaste laste vanematest vastas 80%, et nende laps mõistab näo pesemise vajadust, 10% pigem mõistab ja 10% pigem ei mõista. 6 – 7aastaste laste vanematest 24% vastas, et nende laps mõistab näo pesemise vajadust, 38% pigem mõistab ja 38% pigem ei mõista.

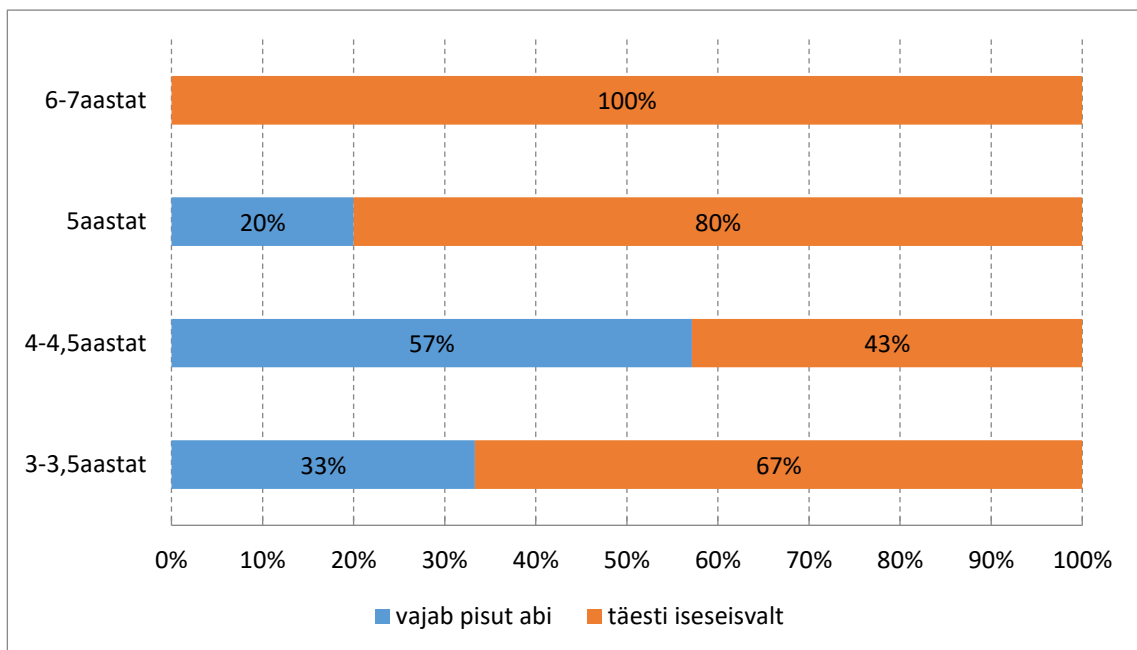
3 – 3,5aastaste laste vanemate vastused näitasid, et pool lastest mõistab näo pesemise vajadust ja teine pool pigem mõistab. Ligikaudu võrdselt vastasid 4 - 4,5aastaste ja 5aastaste laste vanemad, et umbes viiendik nende lastest pigem mõistab ja sama palju ei mõista näo pesemise vajadust. Ülejäänud vanemad on vastanud, et lapsed mõistavad näo pesemise vajadust. 6 – 7aastaste laste vanemad on vastanud, et ligi kolmandik mõistab näo pesemise vajadust, ülejäänud on nende hulgas, kes pigem mõistavad ja pigem ei mõista näo pesemise vajadust.

Joonis 15. Söömisharjumuste välja kujunemine lastel vanemate hinnangul

Nendest uurimistulemustest selgus, et 67% 3 – 3,5aastaste laste vanematest väidab, et laps pigem alati sööb korralikult ja 33% teeb seda harva. 4 – 4,5aastaste laste vanemaid, kes väidavad, et nende laps alati sööb korralikult, on 14%, neid, kelle sõnul laps sööb pigem alati korralikult, on 41% ja 43% on neid, kes vastasid, et harva sööb korralikult. 5aastaste laste vanematest 10% vastas, et nende laps alati sööb korralikult, 70% vastas, et laps sööb pigem korralikult ja 20% oli neid, kes vastasid, et laps harva sööb korralikult. 6 – 7aastaste laste vanematest väidab 13%, et nende laps alati sööb korralikult, 50% on neid, kes vastasid, et nende laps pigem alati sööb korralikult ja 37% neid, kelle laps harva sööb korralikult.

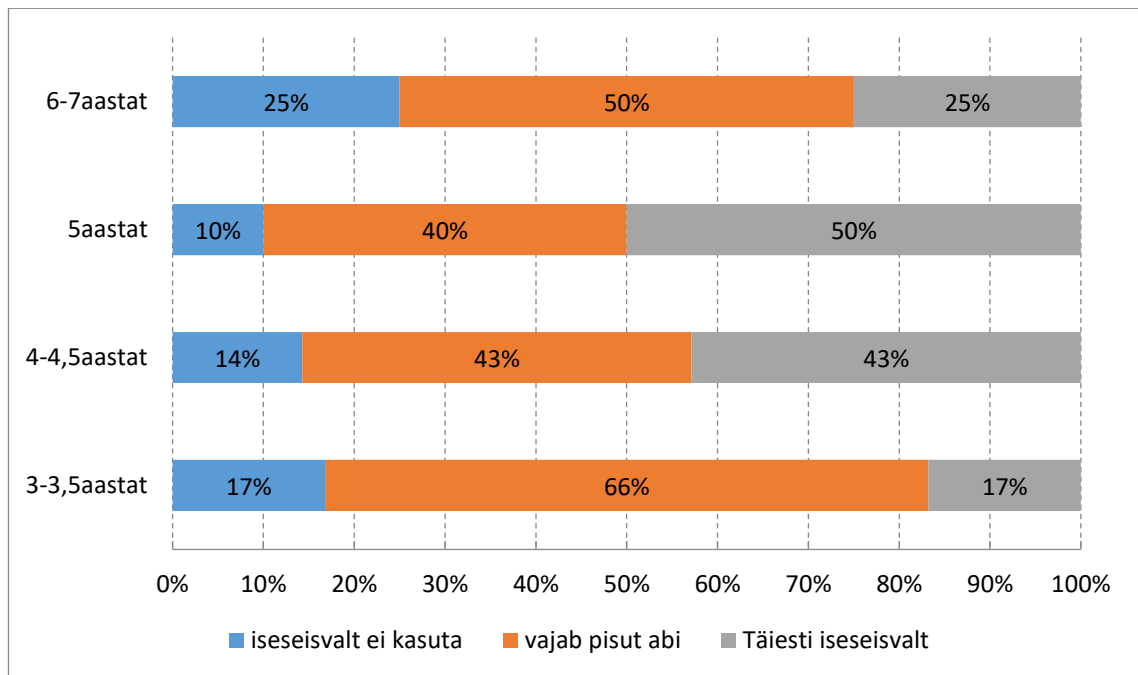
Kokkuvõtteks võib öelda, et 3 – 3,5aastaste laste vanematest kaks kolmandikku vastas, et laps enamasti sööb korralikult, ülejäänud söövad harva korralikult. Ligi kümnendik 4 – 4,5aastaste laste vanematest vastasid, et laps alati sööb korralikult, umbes pooled vastasid, et enamasti sööb korralikult ja sama palju vastas, et laps harva sööb korralikult. Kümnendik 5aastaste laste vanematest on vastanud, et laps sööb alati korralikult, kaks kolmandikku vastas, et enamasti laps sööb korralikult ja ülejäänud vastasid, et harva sööb korralikult. Pooled 6 – 7aastaste laste vanematest on vastanud, et laps sööb enamasti korralikult, ligi kümnendik vastas, et laps alati sööb korralikult ja ülejäänud vastasid, et laps sööb harva korralikult.

Joonis 16. Käte pesemise harjumuse välja kujunemine lapsel vanemate hinnangul

Selle küsimuse vastustest selgus, et 67% 3 – 3,5aastaste laste vanematest väidab, et nende laps iseseisvalt peseb käsi ja 33% väidab, et nende laps vajab väikest abi. Vanemad, kes väidavad, et nende laps iseseisvalt peseb käsi vanuses 4 – 4,5aastat, on 67% ja 33% on neid, kes väidavad, et nende laps käte pesemises vajab väikest abi. 5aastaste laste vanematest 80% vastas, et nende laps iseseisvalt peseb käsi ja 20% on neid, kes vastasid, et nende laps vajab väikest abi. 6 – 7aastaste laste vanematest vastas 100%, et nende laps iseseisvalt peseb käsi.

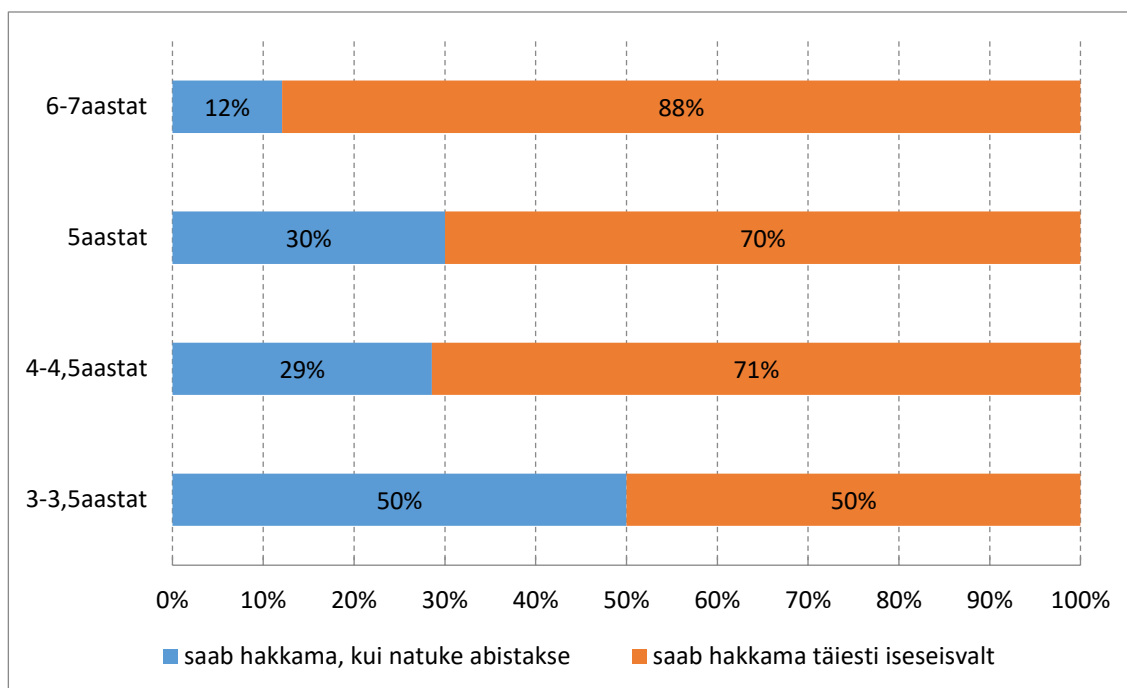
Vanemate uuringust selgub, et kolmandik 3 - 3,5aastastest lastest vajab käte pesemisel abi. Kõik teised teevad seda iseseisvalt. 4 – 4,5aastaste laste vanemad on vastanud, et rohkem kui pool lastest vajab käte pesemisel abi, ülejäänud teevad seda iseseisvalt. 6 – 7aastaste laste vanemad on kõik vastanud, et laps täiesti iseseisvalt peseb käsi.

Joonis 17. Juuste kammimise oskuse välja kujunemine lastel vanemate hinnangul

Uurimistulemustest selgus, et 17% 3 – 3,5aastaste laste vanematest väidab, et laps iseseisvalt kasutab kammi, 66% väidab, et laps vajab väikest abi ja 17% väidab, et laps iseseisvalt ei kasuta kammi. Vanemate hulk, kes väidab, et nende laps iseseisvalt kasutab kammi vanuses 4 – 4,5aastat, on 43%, 43% on ka neid, kes vastasid, et laps vajab abi ja 14% on neid, kes vastasid, et laps ei kasuta kammi. Vanemaid, kes vastasid, et laps iseseisvalt kasutab kammi vanuses 5aastat, on 50%, 40% on neid, kes vastasid, et laps vajab abi ja 10% on neid, kes vastasid, et laps iseseisvalt kammi ei kasuta. 6 – 7 aastaste laste vanematest vastas 25%, et nende laps kasutab kammi iseseisvalt, 50% vastas, et laps vajab abi ja 25% vastas, et laps iseseisvalt kammi ei kasuta.

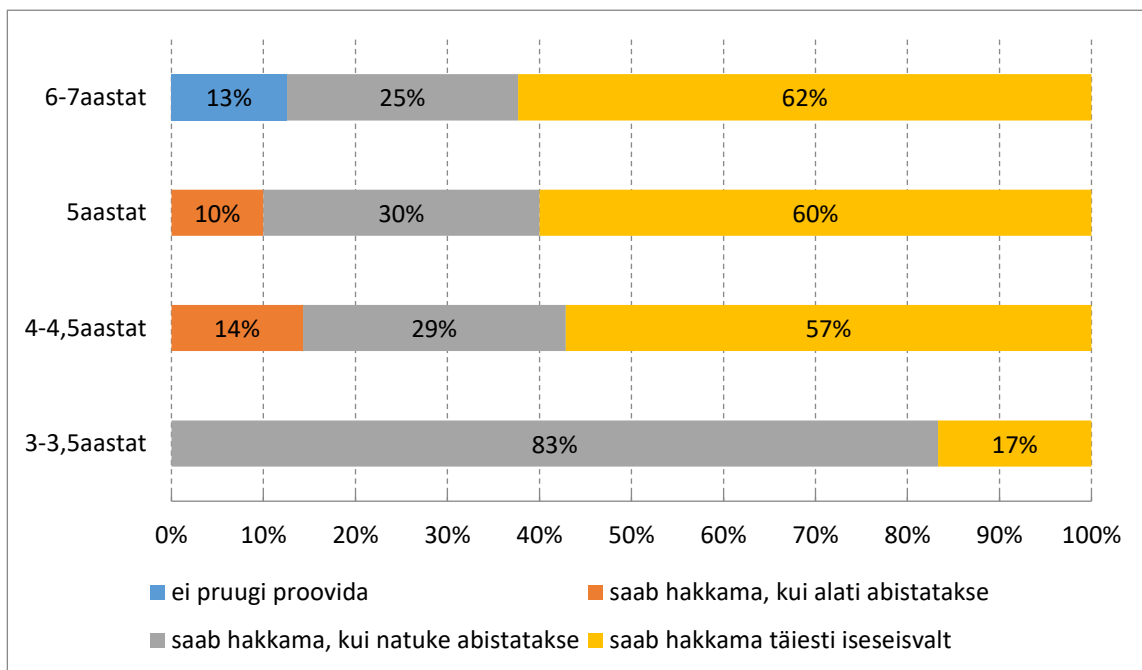
Kokkuvõtteks võib öelda, et ligi viiendik küsitletud laste vanematest vastas, et laps saab hakkama iseseisvalt kammiga. Rohkem kui poolte vanemate sõnul vajab laps abi ja ülejäänud vastasid, et laps iseseisvalt kammi ei kasuta. 4 – 4,5- ja 5aastaste laste vanematest umbes pooled on vastanud, et laps saab hakkama iseseisvalt kammiga. Ligi kümnendiku sõnul laps iseseisvalt ei kasuta kammi ja ülejäänud vastasid, et laps vajab abi. 6 – 7aastaste laste vanematest veerand on vastanud, et laps ei kasuta iseseisvalt kammi ja veerand, et laps saab hakkama iseseisvalt. Pooled vanematest on vastanud, et laps vajab abi.

Joonis 18. *Söögiriistade kasutamise oskuse väljakujunemine lastel vanemate hinnangul*

Analüüsidest uurimustulemusi, selgus, et 50% 3 – 3,5aastaste laste vanematest vastasid, et nende laps kasutab iseseisvalt söögiriistu ja 50% vastasid, et nende laps saab hakkama söögiriistadega, kui abistatakse. Vanemaid, kes väidavad, et nende laps iseseisvalt kasutab söögiriistu vanuses 4 – 4,5aastat, on 71% ja 29% on neid, kelle laps saab hakkama, kui abistatakse. Vanemate hulk, kes vastas, et nende laps iseseisvalt kasutab söögiriistu vanuses 5aastat, on 70% ja 30% on neid, kelle laps vajab abi. 6 – 7aastaste laste vanematest 88% vastas, et nende laps iseseisvalt kasutab söögiriistu ja 12% on neid, kelle laps vajab abi.

Vastustest saab teha kokkuvõtte, et 3 – 3,5aastaste laste vanematest rohkem kui pool on vastanud, et laps saab hakkama söögiriistadega iseseisvalt, ülejäänud saavad hakkama, kui abistatakse. 4 – 4,5- ja 5aastaste laste vanematest kaks kolmandikku selgitab, et laps saab hakkama iseseisvalt söögiriistadega ja ülejäänute sõnul saab laps hakkama, kui teda abistatakse. 6 – 7aastaste laste vanemate hulgas oli ligi kümnendik neid vanemaid, kes vastasid, et laps saab hakkama söögiriistadega, kui abistatakse, ülejäänud vastasid, et laps saab hakkama iseseisvalt.

Joonis 19. *Hammaste pesu oskuse kujunemine vanemate hinnangul*

Küsitletute vastuseid analüüsid selgus, et 17% 3 – 3,5aastaste laste vanematest väidab, et laps iseseisvalt peseb hambaid ja 83% vastasid, et nende laps saab hakkama, kui abistatakse. Vanemaid, kes väidavad, et laps iseseisvalt peseb hambaid vanuses 4 – 4,5aastat, on 57%, 29% vastas, et nende laps saab hakkama, kui natuke abistatakse ja 14% on neid, kelle laps saab hakkama, kui kogu aeg abistatakse. 5aastaste laste vanematest 60% vastas, et laps iseseisvalt peseb hambaid, 30% on neid, kes vastasid, et laps vajab natuke abi ja 10% on neid, kes vastasid, et laps kogu aeg vajab abi. 6 – 7aastaste laste vanematest vastas 62%, et nende laps iseseisvalt peseb hambaid, 25% on neid, kelle laps vajab natuke abi ja 13% neid, kes vastas, et laps isegi ei proovi iseseisvalt pesta hambaid.

Kokkuvõtteks võib öelda, et 3 – 3,5aastaste laste vanematest ligi viiendik on vastanud, et laps iseseisvalt saab hakkama hammaste pesemisega. Ülejäänud vastasid, et laps saab hakkama, kui natuke abistatakse. Rohkem kui pooled 4 – 4,5 ja 5aastaste laste vanematest on vastanud, et laps saab hakkama iseseisvalt hammaste pesemisega, ligi kolmandik vajab pisut abi, ülejäänud vajavad pidevalt abi. Rohkem kui pooled küsitletud 6 – 7aastaste laste vanematest väidavad, et laps saab hakkama hammaste pesemisega. Ligi kolmandik vanematest ütleb, et laps vajab pisut abi ja ülejäänute sõnul lapsed ei proovigi hambaid pesta.

ARUTELU

Ainult väheste 5- ja 6 – 7aastaste laste vanemad hindavad oma lapsi alati kuulekateks. See viitab sellele, et laste ja vanemate vahel puudub omavaheline mõistmine ja täielik kontakt. Selles vanuses peaks selline suhe juba tekkima ja laps on suuteline kinni pidama kokkulepitud reeglitest ja üldtunnustatud käitumisnormidest. Ka nooremate, 3- ja 4aastaste, laste seas peavad mõned vanemad oma lapsi harva kuulekateks. Selles vanuses on see endiselt vastuvõetav, sest laps alles kompab piire ja õpib ennast ja ümbritsevat maailma tundma.

3aastaste laste vanemad nõuavad, et lapsed täidaksid oma kohustusi. Vanemate eesmärk on tõsta lastes vastutustunnet oma kohustuste täitmises. 3-aastane laps suudab juba riietuda juhendamisel iseseisvalt ja asetab oma korrastatud riided hoiukohale (kapp või tool). Süües kasutab ta nii lusikat kui ka kahvlit õigesti. Kui meelde tuletada, koristab ta enda järelt mänguasjad (Arendi, 2011, 24–36). 4 – 5aastaste laste vanemad nõuavad harva kohustuste täitmist ja pole neid, kes oleksid alati nõudlikud selles küsimuses, kuigi selles vanuses on see korraharjumuste kujunemise seisukohast ikka väga oluline. Tegutsedes saab 4aastane laps palju kogemusi, aga seejuures tuleb järjekindlalt pöörata tähelepanu ka töö kvaliteedile. (Arendi, 2011, 24–36.) Enamik 5 - 7aastaste laste vanematest nõuab enamasti kohustuste täitmist ja väike osa neist nõuab seda harva või alati. Lapsed selles vanuses mõistavad oma kohustuste täitmise vajadust, kuid vanemad peaksid seda sageli lastele tuletama meelde. 5aastane laps tegutseb täiskasvanupoolsel suulisel juhendamisel juba päris osavalt aga talle tuleb selgitada, et vajadusel on õige küsida täiskasvanult abi. 6aastasele lapsel saab anda juba pikema perioodilisi kohustusi – näiteks lillede kastmine või oma toast prügikasti tühjendamine. Tähelepanu tuleb pöörata töö kvaliteedile ja lasta halvasti tehtud töö ümber teha. 7aastane laps mõistab ja täidab täiskasvanu poolt antud sõnalisi juhiseid. Ta on oma tegevustes iseseisev ja näitab üles algatusvõimet. (Arendi, 2011, 24–36.)

Ainult pooled 3- ja 5aastaste laste vanematest hoiduvad alati suhtlemisel oma lastega sõnadest, mis võivad emotsionaalselt kahjustada last. Selline peaks vanemate suhtumine oma lastesse olema alati. 4aastaste laste vanemate hulgas oli neid, kes harva hoiduvad last solvavatest sõnadest. Kasvatuslikust seisukohast on selline käitumine lapse sotsiaal-emotsionaalset arengut kahjustav. Ka 5 – 7aastaste laste vanemate seas märkisid ainult pooled, et nad kontrollivad lapsega suheldes oma sõnakasutust. Selle küsimuse vastustest

saab teha järelduse, et lapsevanemad ei oska hinnata last solvava sõnakasutuse mõju lapse sotsiaalsele ja enesekohasele arengule.

Eneseteenindamine eelkoolieas seostub elementaarsete hügieeni-, riietumis-, söömis- ja korraharjumuste kujundamise ning kinnistamisega lasteaia õppe-kasvatustsükli, kuid eelkõige kindlasti kodus (Saarits 2008: 88). 3 – 3,5aastaste laste vanemate hinnangul lapsed iseseisvalt täidavad hügieenireegleid, kuid ainult abiga või kui tuletatakse meelde. Selles vanuses laste vanemad peavad alati olema lastega ja aitama neil õppida täitma hügieenireegleid iseseisvalt. Lapsed on veel väikesed ja ei suuda täita kõiki reegleid täiesti iseseisvalt. Kõik see kehtib ka 4 – 4,5aastaste laste kohta. Ja ainult väike osa vanemaid vastasid, et nende lapsed ei saa reeglite rakendamisega iseseisvalt hakkama. See on tõeline ja usutav. 5aastaste laste vanemad peavad oma lapsi iseseisvaks ja neist enam kui pooled peavad oma lapsi täiesti iseseisvaks. 6 – 7aastaste laste vanematel oli puudujääke oma laste hügieenireeglite kinnistamisel. Nende laste seas on vähe täiesti iseseisvaid. Selles vanuses lapsed peaksid juba teadma isikliku hügieeni reegleid ja täitma neid iseseisvalt.

Valdav enamus 3 – 3,5aastaste laste vanematest peavad oma lapsi pigem iseseisvateks. Iseseisvuse kontseptsioonile tuginedes on iseseisvus vabadus välistest mõjutustest. Selles vanuses lapsed ei saa olla iseseisvad väljaspoolse abita. Pooled 4 – 4,5aastaste laste vanematest väidavad samuti, et nende lapsed on tõenäoliselt iseseisvad. See pole täiesti nii. 5 – 7aastaste laste vanemad peavad lapsi enamasti iseseisvaks ja mõned neist on isegi täiesti iseseisvad. Realistlikumalt hindavad lapsi 6 – 7aastaste laste vanemad.

3 – 3,5aastaste laste vanemad väidavad, et nende lapsed koristavad iseseisvalt mõnikord või harva, kuid ikkagi teevad seda. Kuid selles vanuses mõistavad nad veel halvasti koristamise vajalikkust. Selles vanuses lapsed vajavad vanemate osalust. 4 – 4,5- ja 5aastaste laste vanematel on sarnane hinnang laste iseseisvusele koristamises. Üldiselt koristavad nende lapsed harva, mõnikord või isegi alati iseseisvalt. See viitab sellele, et vanemad tegid lastega üsna edukalt tööd ja suutsid oma last suunata iseseisvalt koristama. Kuid 6 – 7aastaste vanemate seas oli neid, kelle lapsed ei korista kunagi iseseisvalt. See on täiskasvanute endi tegematajätmine, kuna selles vanuses peaksid lapsed olema iseseisvad koristamises. Valdav enamus 6 – 7aastaste laste vanemate hinnangul on karakteriseerinud oma lapsi iseseisvateks koristamises. Seitsmendaks eluaastaks laps saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused. (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus 2009).

Laste kiituse peamine ülesanne on edastada vanemate usku laste võimetusse. Iga laps vajab oma tööle positiivset hinnangut ja kiitust. Mõned 3 – 3,5aastaste laste vanemad ei kiida alati oma lapsi tehtud töö eest. Kiita last on vaja alati, kuna kiitmine on tõhus ja oluline abivahend lapse õiges kasvatamises. 4 – 5aastaste laste vanemad kiidavad alati oma lapsi tehtud töö eest. Täpselt nii tulebki teha, sest lapsed näevad kõrget hinnangut tehtud töö eest ja see motiveerib last töötama. Nad näevad oma töö olulisust, võimet midagi ise teha ja see suurendab nende enesehinnangut. Mõned 6 – 7aastased lapsed ei kuule alati vanemate käest kiitust tehtud töö eest. Need vanemad teevad oma laste kasvatamisel vea.

3 – 3,5aastaste laste vanemad abistavad harva või sageli lapsi. Ja ainult vähesed teevad seda alati. Kuid selles vanuses tavaliselt puhtuse ja täpsuse nõudmisest üksi ei aita, sest lapsed pole puhtuse hoidmise oskust veel omandanud. Mõnikord ei suuda lapsed isegi füüsiliselt seda veel teha. Seetõttu vajavad nad alati abi. 4 – 4,5aastastele lastele osutatakse vanemate sõnul abi kõige sagedamini või alati. Selles vanuses vajavad lapsed abi, kuid ei pea tegema kõik nende eest. 5aastaste laste vanematest ei aita vaid vähesed oma lapsi kunagi või aitavad harva. Pääaeu kõik vanemad abistavad lapsi koristamisel võrdselt sageli või alati. Kuid selles vanuses lastel peaksid ilmnema koristamiskohustused ja nende täitmise oskus. Vanemad peaks harvemini lapsi koristamisel abistama. 6 – 7aastaste laste vanemate hulgas polnud vanemaid, kes poleks kunagi aidanud lapsi koristamises. Absoluutselt kõik vanemad abistavad lapsi koristamises. Selles vanuses peaksid lapsed teadma oma koristamiskohustusi, suutma neid täita ja olla iseseisev. Need vanemad ülehoolitsevad oma laste eest. Vanemad hoolitsevad üleliia tehes liiga palju, hellitades ning pöörates neile üleliia tähelepanu. Sellega panevad vanemad lapse mõtlema ainult iseendale ning ei lase lapsel õppida vajalikke tegevusi (Kelder 2011).

Lastevanemate hinnangul 3 – 4,5aastased lapsed käivad alati või enamasti meelsasti vannitoas. See tähendab, et vanemad on loonud oma laste jaoks juba varasest east mugava keskkonna vannitoas käimises. 5aastaste laste vanemate kohta nii ei saa öelda, sest laste arv, kes on alati valmis vannitoas käima, vähenes võrreldes väikeste lastega ja kasvas kaks korda laste arv, kes enamasti meelsasti käivad vannitoas. Tõenäoliselt see on seotud vanemate tähelepanu nõrgenemisega selles küsimuses, arvates, et nende laps on juba iseseisev. Osa 6 - 7aastaste laste vanematest tunnistas, et nende lapsed käivad vannitoas harva meelsasti ja ainult pooled lastest teevad seda alati meelsasti, ülejäänud teevad seda

enamasti meelsasti. Oma lastele on vaja suuliselt seletada, et on vaja keha hoida puhtana, ning olla ise eeskujuks.

3 – 3,5aastaste laste vanemate küsitlus näitas, et täpselt pooled lastest pesevad nagu mõistlikult, teine pool pigem veel ei mõista näo pesemise tähtsust. 4 – 4,5- ja 5aastaste laste vanemad ütlevad umbes sama, et umbes viiendik neist lastest suurema tõenäosusega mõistavad näo pesemise vajadust ja sama palju pigem ei mõista näo pesemise vajadust. Ülejäänud 4 – 4,5aastaste ja 5aastaste laste vanemad vastasid, et laps mõistab näo pesemise vajadust. Ja neid lapsi on mõlemas vanuserühmas valdav enamus. 6 – 7aastaste laste vanemate hinnangul on ainult neljandik lastest, kes mõistavad näo pesemise vajadust. Ülejäänud jagunevad võrdselt nendeks, kes suurema tõenäosusega pigem mõistavad ja kes pigem ei mõista näo pesemise vajadust. Selle tulemusel selgub, et 3 – 3,5aastased lapsed on kõige mõistlikumad näo pesemise vajaduses. Nende seas pole neid, kes mitte ainult ei mõista ja ka neid, kes pigem ei mõista näo pesemise vajadust. 4 – 4,5aastastest, 5aastastest ja 6 – 7aastastest lastest on neid, kes pigem ei mõista näo pesemise vajadust. Selleks, et vältida abitust, tuleb juba väikesele lapsele anda koos tegutsemisel ka isiklikku tegevusvabadust. Ilma selleta on võimatu iseseisvust avaldada (Kallaste 2017).

3 – 3,5aastased lapsed oma vanemate hinnangul on söömise ajal harva korralikud ja kaks korda rohkem on neid, kes on seda enamasti. Selles vanuses on kõigil lastel alati korralik olla raske. Igapähe on oma iseloom, füüsilised võimed, omandatavad oskused pole veel harjumusteks saanud. Vanemate hinnangul on 4 – 4,5aastaseid lapsi, kes alati söövad korralikult. Ülejäänud laste vanemate hinnangul jagunesid lapsed võrdselt, kes harva ja kes sagedasti söövad korralikult. Laste arv selles vanuses, kes harva söövad korralikult kasvas võrreldes lastega, vanuses 3 – 3,5aastat. See tähendab, et on suurenenud vanemate arv, kes ei saanud või kellel ei jätkunud kannatust kasvatada korralikke lapsi. Enam kui kolmandik 6 – 7aastaste laste vanemaid vastas, et nende lapsed söövad harva korralikult. 5aastaste laste arv, kes sööb harva korralikult, on madalam kui teistes vanuserühmades. Sellest lähtuvalt nende laste osakaal, kes enamasti ja alati söövad korralikult, kasvas. Seega on korralikus söömisel 5aastaste laste vanemad edukamad kui teiste vanuserühmade laste vanemad. Ja ainult väike osa selles vanuses lastest sööb alati korralikult. Selles vanuses lapsed peaksid olema iseseisvad ja ka olema korralikud söömisel. Varases lapseas laste vanematel veel ei õnnestunud kasvatada lapses harjumust süüa korralikult. Kui lapsed harjutavad eneseteenindusoskusi, näiteks söömist,

arendavad nad oma motoorseid oskusi, omandavad enesekindluse oma oskuses uusi asju proovida ning loovad enesehinnangu ja uhkuse iseseisvuse üle (Ways to Encourage ... 2019).

Tänulikkus on üks olulisematest tunnetest, mis teeb inimese tulevikus õnnelikuks. Vanemad proovivad seda tunnet oma lastes kasvatada. Uuringus märkisid 3 – 3,5aastaste laste vanemad, et kõik lapsed tänavad vanemaid lauast lahkudes. Ja enamik lapsi teeb seda alati. Need vanemad said oma lapsele seletada tänusõnade vajadust, kui lahkud laua tagant. Võib-olla saavutasid nad selle pidevate meeldetuletuste kaudu või olid laste jaoks eeskujuks. Tulemus on hea. Tähtsusetu osa 4—5aastaste laste vanematest tunnistasid, et nende lapsed, lahkudes laua tagant, ütlevad tänusõnu harva. Ülejäänud vanemad vastasid, et nende lapsed tänavad vanemaid ja enamik lapsi teeb seda alati. Peamiselt selles vanuses laste vanemad said ülesandega hakkama, et õpetada last tänusõnu ütlema. 6 – 7aastaste laste vanemate arv, kes pärast söömist kuulevad lastelt harva tänusõnu, on oluliselt suurem kui kõikides teistes vanuserühmades. Neid vanemaid, kes kuulevad lastelt alati tänusõnu pärast söömist, on oluliselt vähem kui teistes vanuserühmades. Need arvud viitavad sellele, et vanematel on lastekasvatamisel probleemid. Selles vanuses lapsed peavad juba teadlikult ja alati lauast lahkuma tänusõnadega oma vanematele

Isiklik hügieen ja käte pesemine vähendavad mitmesuguste haiguste tekkimist. Seetõttu õpetatakse lapsi juba varasest lapsepõlvest käsi pesema. Kui kiiresti ja kui hästi laps valdab seda protseduuri, sõltub täiskasvanute õpetamisest. 3 – 3,5aastaste laste vanemad vastasid, et nende lapsed pesevad käsi ja enamik lastest teeb seda iseseisvalt. Selles vanuses peaks see nii olema. Enam kui pooled 4 - 4,5aastaste laste vanematest aitavad lastel käsi pesta. Selle vanuserühma vanemad millegipärast teevad seda laste eest ise. 5aastaste laste vanemad väidavad, et nende lapsed pesevad käsi, kui neid natuke abistada. Edukalt said hakkama ülesandega õpetada lapsi pesema käsi 6 – 7aastaste laste vanemad. Kõik selles vanuses lapsed pesevad vanemate sõnul käsi täiesti iseseisvalt.

Juuste kammimine on inimese isikliku hügieeni üheks komponendiks. Kammimist peab õpetama lapsele juba varasest east. 3 – 3,5aastaste laste vanemad vastasid, et enamik lapsi kammib täiskasvanu abiga. See on loogiline, kuna selles vanuses pole lapsel veel motoorsed oskused piisavalt arenenud, lapsed hakkavad alles mehaanilisi oskusi omandama. Kiiduväärt, et osa selles vanuses lastest juba suudavad kammida täiesti iseseisvalt. Pooled 4 – 5aastastest lastest kasutavad vanemate sõnul täiesti iseseisvalt kammi. Kuid väike osa selles vanuses lastest ei kasuta kammi iseseisvalt. Seda saab

seletada laste juuste või psüühika eripäraga. On ka võimalik, et vanematel ei jätkunud kannatlikkust ega taktitunnet, et õpetada lapsele kammi kasutamist. 6 – 7aastased lapsed saavad kammida juba ilma täiskasvanu abita. Aga vanemate vastustest on näha, et veerand lastest ei saa kammida ilma abita. Iseseisvad on veerand 6 – 7aastastest lastest. Selliseid arve saab seletada ainult asjaoluga, et selle vanuserühma laste vanemad võtavad enda peale selle kohustuse ja ei anna lapsele võimalust iseseisvalt areneda.

Tuginedes lapsevanemate vastuste põhjal tehtud analüüsile, saab öelda, et laste arv, kellel on harjumus täiesti iseseisvalt kasutada söögiriistu iseseisvalt, suureneb laste vanemaks saamisel. Sageli õpib laps automaatselt norme, mida on pere lapsele andnud. See on vastuvõetav olukord, sest söögiriistade kasutamise oskuste kujundamisel mängib olulist rolli lapse närvisüsteem ja iseloomuomadused. Vanemate vastuste põhjal vajab ainult kolmandik 4—5aastastest lastest natuke abi. Keskmiselt alustab laps söögiriistade hoidmist umbes 3aastaselt. Otsustades 3 – 3,5aastaste laste vanemate andmete järgi, kasutavad ainult pooled lastest iseseisvalt söögiriistu. Paljud selles vanuses lapsed vajavad abi. Ülejäänud on täiesti iseseisvad. Lapsed õpivad automaatselt perereegleid, sealhulgas söögiriistade kasutamise reegleid. Peaaegu kõik 6 – 7aastased lapsed kasutavad vanemate vastuste põhjal iseseisvalt söögiriistu. Ainult vähesed neist vajavad natuke abi. Küsitletud vanemate sõnul pole üheski vanuserühmas ühtegi last, kes ei oskaks üldse söögiriistu iseseisvalt kasutada.

Hammaste harjamine on tervise võti. Kohe, kui lapsel on ilmunud hambad, peavad vanemad õpetama last kasutama hambaharja. 3aastaselt peaksid lapsed teadma, kuidas hambaharja õigesti kasutada, kuidas hambaid pesta ja kuidas loputada suud. Sel juhul peaksid vanemad kontrollima tulemust ja vajadusel puhastama alad, mille laps on kogenematusel tõttu puhastamata jätnud. Seda kinnitavad 3 – 3,5aastaste laste vanemad. Enamik neist vastas, et laps saab hakkama hammaste pesemisega, kui natuke abistada. Ülejäänud saavad hakkama täiesti iseseisvalt. Pooled 4 – 4,5aastastest lastest saavad vanemate sõnul iseseisvalt hambaid pesta. Teised lapsed selles vanuses suurel või vähemal määral vajavad abi. Iga laps on individuaalne ja õpivõimeline erineval määral. Enam kui pooled 5aastastest lastest saavad hammaste harjamisega iseseisvalt hakkama. Ülejäänud lapsed saavad hakkama vanema vähese abiga ja ainult osa nendest lastest vajavad pidevat abi. Kõigi nende rühmade laste hulgas pole ühtegi last, kes isegi ei prooviks hambaid pesta. Kahjuks osa 6 – 7aastastest lastest isegi ei proovi hambaid pesta. Ja ainult rohkem kui pooled selles vanuses pesevad iseseisvalt ja osa neist vajab natuke

abi. Selles vanuses lapsed peaksid pesema hambaid iseseisvalt. Võib-olla need vanemad ei olnud laste jaoks eeskujuks või on vanemad hammaste pesemise õpetamisel teinud vea.

Absoluutselt kõik 3 – 3,5aastaste laste vanemad vastasid, et nad enamasti katkestavad oma tegevuse, et minna tegelema lapsega. Ei olnud ühtegi vanemat, kes oleks vastanud, et nad võiksid oma tegevuse alati katkestada ja minna tegelema lapsega. See pole täiesti õige, kuna just seda vanust peetakse üleminekuajaks ja on seotud üleminekuga väikelapselt eelkooliealiseks. Enamikul juhtudel iseloomustatakse seda vanust nagu ebastabiilset ja see nõuab erilist tähelepanu ja kannatlikkust vanemate poolt. Väike arv 4 – 4,5aastaste laste vanemaid saavad alati katkestada oma tegevuse ja minna tegelema lapsega. Enamik neist teeb seda enamasti. Selline statistika on hästi põhjendatud, kuna selles vanuses laps vajab pidevat tähelepanu vanemate poolt, kuid mõnikord peaks lastele lubama tegutseda iseseisvalt ja anda lapsele võimalus teha otsuseid ise ja neid järgida. 5aastaste laste vanemad jätavad enamasti oma tegevused ja tegelevad lapsega. Kuid selles vanuserühmas on vanemaid, kes teevad seda harva. Need on ilmselt need vanemad, kes õpetasid oma lapsi arvestama teiste vajadustega. 5aastaste laste vanemad ei pea alati tegema nii, nagu tahab laps. Veerand 6 - 7aastaste laste vanematest võib alati katkestada oma tegevused ja minna tegelema lapsega. Vähe on selliseid vanemaid, kes saavad oma tegevuse harva katkestada ja minna tegelema lapsega. Sel perioodil valmistavad vanemad oma lapsi aktiivselt kooliks, nõuded lapsele suurenevad. Selles vanuses peab lapsele selgeks tegema, et ta saab alati loota oma vanemate peale ja siis on tal lihtsam ühiskonnas hakkama saada. Kõigi vanuserühmade laste vanemate küsitlusandmete analüüsi põhjal saab teha järelduse, et vanemad on valmis katkestama oma tegevused, et minna tegelema lapsega. See tähendab, et vanemad vastutavad oma laste kasvatamise eest.

Üsna sageli elus keelatakse ja seatakse piirangud, et just sellega kaitsta last. Väga oluline on viia lapsega läbi vestlusi ja selgitada talle lihtsate sõnadega, mis on halb ja millistele tagajärgedele see võib viia, ja mis on hea. Hiljem tuleb veenduda, et laps sai aru ja esitada talle seotud teemaga küsimused. Just nii teebki enamik 3 – 3,5aastaste laste vanematest. Selles vanuses on lapsele väga raske selgitada oma keeldu, sest lapsed tänu oma egotsentrilisuses hakkavad vastu kõigele sellele, mida vanemad nendele ütlevad. 4 - 4,5aastaste laste vanemate arv, kes alati selgitavad keeldumise põhjust, on vähenenud ja suurenenud on nende arv, kes teevad seda enamasti. 5aastaste laste vanemate arv, kes alati või enamasti selgitavad lastele keelamise põhjusi, on umbes sama kui nooremate laste vanemate arv. Enam kui pooled 6 – 7aastaste laste vanematest ei tee seda mitte alati,

aga enamasti selgitavad lastele keelamise põhjusi. Ülejäänud selle vanuserühma vanemad teevad seda alati. Selles vanuses on keeldude põhjuseid vähem. Paljud lapsed on kasvanud suureks ja rohkem juba saavad aru, mida tohib, aga mida mitte. Kuid see vanus on endiselt liiga ebaküps, et täita oma käitumise teadliku reguleerimise funktsiooni. Seetõttu on 6 - 7aastaste laste vanematel vajadus veel seletada lapsele keelamise põhjusi.

KOKKUVÕTE

Eneseteenindamine eelkoolieas seostub elementaarsete hügieeni-, riietumis-, söömis- ja korraharjumuste kujundamise ning kinnistamisega lasteaia õppe-kasvatustsükli, kuid eelkõige kindlasti kodus. Lapsevanematel on juba ootused ja oma arvamused lapse arengu kohta. Oluline on, et lapsevanemad oleksid kursis lapse enesekohaste oskuste arengu seaduspärasustega, et esitada lastele jõukohaseid nõudmisi ja võimaldada neil õppida eakohaseid oskusi. Viimasel ajal on ühiskonnas probleemiks kerkinud laste ülehoolitsemine – vanemad teevad lapse eest ära kõik enda eest hoolitsemise toimingud, mille omandamine on lapse arengus olulise tähtsusega. Lapse eest kõike ära tehes ja talle liigset tähelepanu pöörates saab kannatada ka lapse sotsiaal-emotsionaalne areng, laps hakkab mõtlema ainult enda heaolule ja kannatab tema empaatia võime areng. Eestis selle teemalised uuringud puuduvad. Õiguskantsler Ülle Madise, kes täidab Eestis ka laste ombudsmani rolli, tõi ÜRO Lapse Õiguste Komiteele esitamiseks koostatud raportile toetudes välja, et laste ülehoolitsemisel on sama ohtlik mõju kui hooletusse jätmisel.

Sellest probleemist tulenevalt oli bakalaureusetöö eesmärgiks selgitada välja lapsevanemate teadmised lapse eneseteenindusoskuste arengust ja teadlikkus nende kujunemise toetamisel.

Uurimistöös sooviti saada vastused järgmistele küsimustele:

1. Milline on lapsevanemate teadlikkus laste eneseteenindus oskuste arengu toetamisel?
2. Kas lapsevanemate hinnang laste eneseteenindusoskuste taseme kohta vastab laste eakohaste oskuste arengu eeldatavatele tulemustele?

Vanemad peavad lastes arendama füüsilist, moraalist ja isiksuse intellektuaalset arengut. Eelkooliealiste laste vanemate kasvatamisel tuvastatakse sageli mitmeid probleeme: kogemuste puudumine, aja puudumine lapsega suhelda, vähene teadlikkus lapse omadustest, vähene mõistmine haridustehnoloogiates jne.

Selles töös selleks, et välja selgitada lapsevanemate teadmised lapse eneseteenindusoskuste arengust ja teadlikkus nende kujunemise toetamisel, oli koostatud küsimustik, millele vanemad vastasid. Küsitlus viidi läbi 4 vanuserühma kuuluvate laste vanemate seas: 3 – 3,5aastat, 4 – 4,5aastast, 5aastast ja 6 – 7-aastast.

3aastaste laste vanemad ei ole teadlikud lapse arenguenesekohastest oskustest. Kuna väikesed lapsed veel ei mõista hügieenireegleid, nad teevad seda kõike mehaaniliselt.

Mõistma nende protseduuride vajadust laps veel ei ole võimeline selles vanuses. 3aastastel lastel pole motoorsed oskused endiselt piisavalt arenenud ja seetõttu vajavad nad täiskasvanute abi söögiriistade kasutamises, korraliku söömisel ja koristamises. Vanemad, kes aitavad oma lapsi koristamisel, kiidavad lapsi tehtud töö eest ja selgitavad lapsele keelu põhjust toetavad lapsi nende enesekohaste oskuste arendamises.

4aastaste laste vanemad ei ole teadlikud, mida nende laps peaks selles vanuses oskama. Vanemad ei saanud lapsi õpetada täitma hügieenireegleid vähemalt täiskasvanu abiga ja vanemad ei nõua lapse käest selles vanuses kohustuste täitmist. Aga selles vanuses laste vanemad abistavad last koristamises. 4aastaste laste vanemate seas on neid, kes lapsega suheldes kasutavad sõnu, mis võivad last kahjustada. Sellised vanemad, kes teavad, et seda teha ei tohi, ei saa oma lapsi toetada enesekohaste oskuste arendamisel.

5aastaste laste vanematelt saadud vastuste põhjal järeldub, et üldiselt 5aastaste laste vanemad on piisavalt teadlikud lapse enesekohaste oskuste arengus. Need vanemad on ise oma lastele eeskujuks. Need vanemad ei luba öelda lapsele sõnu, mis võib teda kahjustada, vanemad võivad alati oma tegevuse juurest lahkuda ja minna tegelema lapsega, nad alati kiidavad lapsi tehtud töö eest ja nad alati seletavad keeldumise põhjust.

6 – 7aastaste laste vanemad on üldiselt teadlikud lapse enesekohastes oskustes, aga mõned vanemad veel aitavad lapsi koristamises. Ilmselt need vanemad hoolitsesid nende laste eest liiga palju. Vanemad kiidavad alati last tehtud töö eest ja saavad hoiduda sõnadest, mis võivad kahjustada last. Uuringuandmete põhjal võib öelda, et enamik 6 - 7aastaste laste vanematest toetavad oma lapsi edukalt eneseteenindamise oskuste arendamisel.

Uurimistulemuste põhjal võib teha järgmised järeldused:

1. Nooremate laste vanemad on vähem teadlikud lapse eneseteenindamise oskuste arengust ja ei käitu alati õigesti lapse arengu toetamisel.
2. 5- ja 6 – 7aastaste laste vanemad on teadlikumad ja suunavad oma lapsi iseseisvusele.

Eneseteenindamise oskuste eakohasel väljakujunemisel on oluline osa lapse adekvaatse enesehinnangu ja empaatiavõime kujunemisel. Mida noorem on laps seda olulisem on täiskasvanu roll nii eeskujuna kui ka lapse enesekohaste oskuste arengu toetamisel. Käesolev uuring näitas aga, et just nooremate laste vanemad olid vähem teadlikud. Siit

tuleneb autori ettepanek Narva linna lasteaedade juhtkonnale korraldada lapsevanematele vastava teemalisi koolitusi, et tõsta vanemate teadlikkust.

Antud uurimistöö piiranguks on väike respondentide hulk, ainult 31 lapsevanemat vastas küsitlusele. Kuna küsitluses osales kõikidest vanuserühmadest enam-vähem võrdselt lapsevanemaid võib siiski öelda, et valim oli representatiivne. Uuritav teema on väga oluline ja edaspidi peaks uurima täpsemalt vanemate teadlikkust mõjutavaid tegusreid.

RESÜMEE

Lapsevanemate teadlikkus lapse eneseteenindusoskuste arengust ja selle toetamisest

Käesoleva uurimuse eesmärgiks seati selgitada välja lapsevanemate teadmised lapse eneseteenindusoskuste arengust ja teadlikkus nende kujunemise toetamisel. Uurimusevahendina kasutati ankeeti lapsevanematele. Uurimuses osales 31 lapsevanemaid. Uurimistulemuste põhjal võib teha järeldused, et nooremate laste vanemad on vähem teadlikud lapse eneseteenindamis oskuste arengust ja ei käitu alati õigesti lapse arengu toetamisel. 5- ja 6 – 7aastaste laste vanemad on teadlikumad ja suunavad oma lapsi iseseisvusele.

Märksõnad: Enesekohased oskused, üلهoolitsemine, curling-vanemad, eluks vajalikud oskused, enesekohaste oskuste kujunemine

SUMMARY

Parents' awareness of self-care skills development and child support.

The purpose of this study was to find out from parents the knowledge about the development of the child's self-care skills and the awareness of support for their development. A questionnaire for parents was used as a research tool. The study involved 31 parents. Studies show that parents of younger children are less aware of the development of self-care skills and do not always behave properly in supporting the development of the child. Parents of 5- and 6-7-year-old children are more knowledgeable and direct their children to independence.

Keywords: self-sufficient skills, excessive care, curling - parents, life skills, development of self-sufficient skills um.

ALLIKAD

Arendi, P. (2011). *Töökasvatus koolieelses eas*. Tallinn: TEA Kirjastus

Häidkind, P. (2009). *Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele*. Tallinn.

Kikas, E. (2008). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastuse trükikoda.

Keltikangas-Järvinen, L. (2012). *Väikelapse sotsiaalsus*.

Tuulik, M. (2017). *Millal saab küllalt?* Õpetajate Leht 03.04.2017
<https://opleht.ee/2017/04/millal-saab-kullalt/> (viimati vaadatud 28.10.19)

Eesti hariduse viis väljakutset. Eesti haridusstrateegia 2012-2020 projekt. (2011).
<http://www.haridusfoorum.ee/images/stories/haridusstrateegia/eestiharidusstrateegia-2012-2020-projekt.pdf> (viimati vaadatud 28.10.19)

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2008). *Riigi Teataja I*.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772> (viimati vaadatud 28.10.19)

Буре Р.С. (2011). *Дошкольник и труд. Теория и методика трудового воспитания*. Пособие для педагогов дошкольных учреждений. Москва: Мозаика – Синтез.

Pitamic, M. (2006). *Õpeta mind seda ise tegema*. Koolibri.

Wallance, M. (2008). Adaptive Behavior Assessment System.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780123735867000102>, accessed January 17, 2020.

U.S. Department of Agriculture. (2019) Extension alliance for better child care.
<https://childcare.extension.org/ways-to-encourage-self-help-skills-in-children/>, accessed January 17, 2020.

Kallaste, E. (2017). *Aita oma lapsel tugevaks isiksuseks kasvada – seda tuleb teha enne kolmandat eluaastat!* <https://lood.delfi.ee/perejakodu/vaikelaps/aita-oma-lapsel->

[tugevaks-isiksuseks-kasvada-seda-tuleb-teha-enne-kolmandat-eluaastat?id=69521857](https://lood.delfi.ee/perejakodu/peresuhted/mis-juhtub-kui-sa-lapsele-piire-ei-sea-ja-lased-tal-koike-ise-otsustada?id=69521857)

(viimati vaadatud 10.02.20)

(2015) *Mis juhtub, kui sa lapsele piire ei sea ja lased tal kõike ise otsustada?* Pere ja Kodu. 21. detsember 2015

<https://lood.delfi.ee/perejakodu/peresuhted/mis-juhtub-kui-sa-lapsele-piire-ei-sea-ja-lased-tal-ise-koike-otsustada?id=73180579> (viimati vaadatud 29.02.2020)

Erinevad kasvatusstiilid. (2015). <https://tarkvanem.ee/kasvatamine-artiklid/erinevad-kasvatusstiilid/> (viimati vaadatud 03.03.2020)

Sinkkonen, J. (2008). *Mida on lapsel kasvatamiseks vaja?* Varrak.

Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. (2009). *Üldoskuste areng koolieelses eas*. Tallinn.

LISA 1. Ankeet lastevanematele

Я Диана Ошуркова, студентка третьего курса Нарвского Колледжа. Для проведения исследования мне нужна Ваша помощь. Цель моей дипломной работы узнать на сколько осведомлены родители в развитии общих навыков ребенка и как родители поддерживают детей в развитии этих навыков. Ответьте пожалуйста на приведенные ниже вопросы и дополните своими словами. На вопросы уйдет у вас примерно 10 минут. Опросник анонимный. На вопросы можно отвечать до 19.04.20.

1. Возраст вашего ребенка

- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- Другое.....

2. Ваш ребенок послушен?

- Всегда
- Чаще всего
- Редко
- Никогда

Объясните.....

3. Если Вы что-то запрещаете ребенку, объясняете ли ему причину запрета?

- Всегда
- Чаще всего
- Редко
- Никогда

Объясните.....

4. Требуете ли Вы от своего ребенка исполнения всех обязанностей, возложенных на него?

- Всегда
- Чаще всего
- Редко
- Никогда

Объясните.....

5. Можете ли Вы в любой момент оставить свои дела и заняться ребенком?

- Всегда
- Чаще всего
- Редко
- Никогда

Объясните.....

6. Можете ли Вы воздержаться от высказываний, которые могут ранить ребенка?

- Всегда
- Чаще всего
- Редко
- Никогда

Объясните.....

7. Соблюдает ли Ваш ребенок правила личной гигиены (моет руки перед едой, после туалета, умывается, чистит зубы, моет ноги и т.д.)

- Полностью самостоятельно
- Соблюдает самостоятельно, когда напомним
- Соблюдает, но нуждается в помощи
- Не справляется самостоятельно

8. Считаете ли Вы, что Ваш ребенок самостоятельный?

- Полностью самостоятельный
- Скорее самостоятельный
- Скорее не самостоятельный
- Совсем не самостоятельный

Объясните.....

9. Как часто ребенок убирается самостоятельно?

- Всегда
- Чаще всего
- Редко
- Никогда

Объясните.....

10. Хвалите ребенка за проделанную им работу?

- Всегда
- Чаще всего
- Редко
- Никогда

Объясните.....

11. Как часто вы помогаете ребенку в уборке?

- Всегда
- Чаще всего
- Редко
- Никогда

Объясните.....

12. Охотно ли Ваш ребенок идет в ванную?

- Всегда
- Чаще всего
- Редко
- Никогда

Объясните.....

13. Выходя из-за стола вы слышите слова благодарности от ребенка?

- Всегда
- Чаще всего
- Редко
- Никогда

14. Осознает ли ребенок необходимость умывания?

- Осознает
- Скорее осознает
- Скорее не осознает
- Совсем не осознает

15. Аккуратно ли Ваш ребенок ест (не крошит хлеб, не проливает пищу)?

- Всегда
- Чаще всего
- Редко
- Никогда

Объясните.....

16. Ваш ребенок самостоятельно моет руки?

- Полностью самостоятельно
- Нуждается в небольшой помощи
- Не справляется самостоятельно

Объясните.....

17. Ваш ребенок самостоятельно использует расческу?

- Полностью самостоятельно
- Нуждается в небольшой помощи
- Самостоятельно не использует

Объясните.....

18. Умеет ли ваш ребенок самостоятельно пользоваться столовыми приборами?

- Справляется полностью самостоятельно
- Справляется, когда немного помогаешь
- Справляется, когда постоянно помогаешь
- Пытается, но самостоятельно не справляется
- Даже не пытается пробовать

Объясните.....

19. Ваш ребенок справляется с чисткой зубов?

- Справляется полностью самостоятельно
- Справляется, когда немного помогаешь
- Справляется, когда постоянно помогаешь
- Пытается, но самостоятельно не справляется
- Даже не пытается пробовать

Объясните.....

20. Как вы поддерживаете развитие общих навыков ребенка?

- Сразу же помогаю, если ребенок самостоятельно не справляется
- Даю ребенку достаточно времени, чтобы ребенок попытался справиться самостоятельно
- Немедленно выполняю все просьбы ребенка
- Я учу ребенка общим навыкам (мытьё рук, чистка зубов, уборка, одевание и т.д.)

- Покупаю для ребенка одежду, которая без сложных замков и завязок
- Показываю пример своему ребенку, используя правильные привычки в еде, одевании и уходе за собой

Объясните.....

21. Как Вы себя ведете, когда ребенок справляется с самообслуживанием – самостоятельно?

.....

22. Как Вы себя ведете, когда ребенок не справляется с самообслуживанием – самостоятельно?

.....

Благодарю Вас за участие!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Diana Ošurkova

(sünnikuupäev: 27.02.1998)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Lapsevanemate teadlikkus lapse enesekohaste oskuste arengust ja selle toetamisest“, mille juhendaja on Lehte Tuuling.
 - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas, 21.05.2020